

Ingenieurbüro für Landschaftsplanung
und Landschaftspflege Thomas Zuna-Kratky

KLENOTY V MARCHFELDE

Štúdiá o hodnotných krajinných prvkoch a
prírodných pamiatkach mimo chránených území
2020 – 2022

Tiráž

Vydavateľ: BirdLife Österreich

Autori: Thomas Zuna-Kratky, Christina Nagl

Spolupracovali: Heinrich Frötscher, Liesbeth Forsthuber, Laura Renner, Benjamin Seaman, Bernadette Strohmaier, Katharina Bürger, Annemarie Täubling und Günther Wöss

Grafická úprava: Joanna Coleman

Fotografie Iris Baumgartner, Hans-Martin Berg, Gebhard Brenner, Burger, Michael Dvorak, Liesbeth Forsthuber, Heinrich Frötscher, Franz Ganser, Dorothea Grolig, Hovorka, Christoph Käs, Franz Kern, Erich Kucs, Hansjörg Lauermann, Lisa Lugerbauer, Rudolf Mann, Christina Nagl, Nill, Laura Renner, Christoph Roland, Otto Samwald, Tobias Schernhammer, Matthias Schmidt, Samuel Schnierer, Wolfgang Schweighofer, Ruby & Peter Skitterians, Georg Wietschorke, Rainer Windhager, Günther Wöss, Thomas Zuna-Kratky

Titulná strana: Klenot „Pri jelšovom lese“, Weikendorf: Laura Renner

Všetky práva vyhradené. Bez písomného súhlasu vydavateľa nie je povolené akékoľvek rozmnožovanie alebo šírenie diela v akejkoľvek forme (tlač, fotokópia alebo reprodukcia iným spôsobom alebo spracovanie s použitím elektronických systémov). Tento dokument bol vypracovaný a preverený s náležitou starostlivosťou. Ak by ste napriek tomu našli chyby, budú Vám autori vďační za upozornenia na chyby či zlepšovacie návrhy.

Tento materiál vznikol z poverenia Národného parku Donau-Auen v rámci projektu Interreg Ecoregion SKAT, programu V-A SK-AT.

Stav február 2022

PREDSLOV

Je učupený medzi dvomi hlavnými veľkomestami a susedí s dedinami a poľami Marchfeldu - Národný park Donau-Auen sa rozprestiera na viacej ako 9600 hektároch a uchováva posledné najväčšie veľké riečne luhy v strednej Európe.

Je zeleným pásom medzi Viedňou a Bratislavou. Ako najväčšia súvislá a ekologicky dobre zachovaná prírodná lužná krajina v strednej Európe ukrýva jedinečné vzácnosti prírody a zostáva útočiskom mnohých chránených a ohrozených rastlín a živočíchov. Toto prírodné bohatstvo a úsilie o jeho zachovanie je cieľom Národného parku Donau-Auen, ktoré chce sprostredkovať aj svojim návštevníkom a miestnemu obyvateľstvu v okolí parku. Spájame pritom prírodu a človeka a snažíme sa ľudí nadchnúť pre ochranu prírody a umožniť mu autentický a informatívny zážitok z prírody.

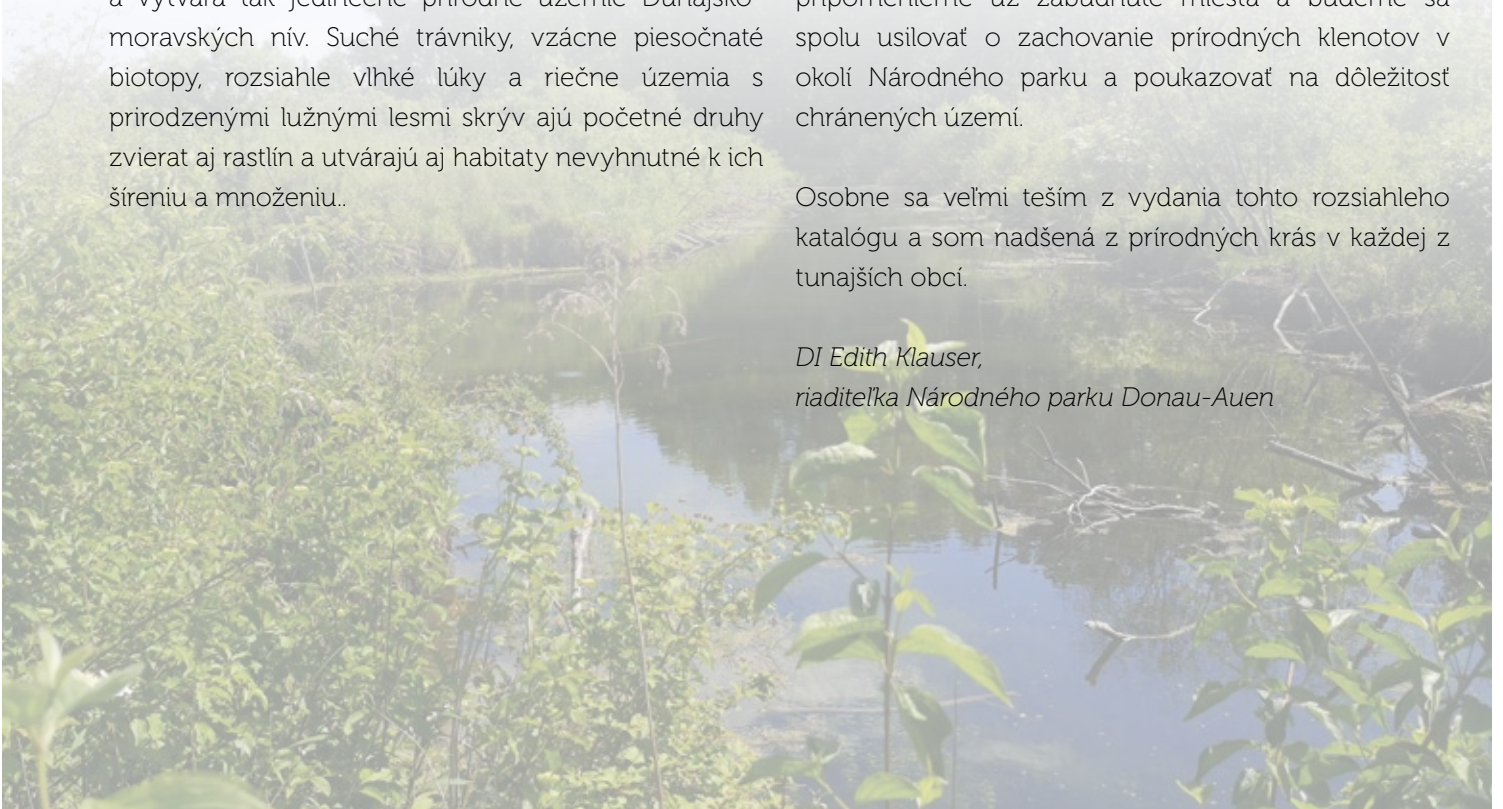
Aj za hranicami Národného parku nájdeme nespočetné množstvo prírodných klenotov, ktoré majú kľúčový význam pri udržiavaní ekosystémov Národného parku. Naše chránené územie susedí priamo s Marchfeldom a jeho poľnohospodárskym územím, rieka Morava ústi pri Devíne na hranici so Slovenskom do Dunaja a vytvára tak jedinečné prírodné územie Dunajsko-moravských nív. Suché trávniky, vzácne piesočnaté biotopy, rozsiahle vlhké lúky a riečne územia s prirodzenými lužnými lesmi skrývajú početné druhy zvierat aj rastlín a utvárajú aj habitaty nevyhnutné k ich šíreniu a množeniu..

Všetky tieto prírodné územia sú nielen pridanou hodnotou pre rastlinný a živočíšny svet, ale aj významnými rekreačnými oblasťami obyvateľov. Preto sme sa rozhodli identifikovať prírodné klenoty regiónu aj mimo chránených území, upozorniť miestne obyvateľstvo na nespočetné možnosti trávenia času v prírode pred dvermi a v prípade potreby prijať aj opatrenia k ochrane týchto klenotov.

Celý región okolo Národného parku má veľa čo ponúknuť. 140 klenotov v 54 obciach, ktoré sa nám podarilo v rámci štúdie identifikovať, nám naznačujú hodnotu a dôležitosť tohto životného priestoru k zachovaniu nášho prírodného dedičstva. Ako prvé chránené územie Rakúska je Weikendorfská remíza priekopníckym krokom v regióne aj v úsilí o ochranu hodnotných prírodných území. Hnutie, ktoré vzniklo v súvislosti so založením Národného parku Donau-Auen a úspešným bojom proti vodnej elektrárni Hainburg stelesňuje angažovanosť obyvateľov v okolí Národného parku. V tomto prieskume chceme upozorniť na špecifiká tohto regiónu, dôležité útočiská rôznych druhov zvierat aj rastlín aj rekreačné územia pre tunajších obyvateľov. Niektoré klenoty budú predstavené priamo na workshopoch a exkurziách spoločne s obcami. Dúfame, že takýmto spôsobom pripomenieme už zabudnuté miesta a budeme sa spolu usilovať o zachovanie prírodných klenotov v okolí Národného parku a poukazovať na dôležitosť chránených území.

Osobne sa veľmi teším z vydania tohto rozsiahleho katalógu a som nadšená z prírodných krás v každej z tunajších obcí.

*DI Edith Klauser,
riaditeľka Národného parku Donau-Auen*

OBSAH

Pozadie štúdie	01
Východiská	03
Dáta a skúsenosti	03
Vznik a krajinný obraz Marchfeldu	04
Podnebie a prírodné územie Marchfeldu	05
Výnimočné zaujímavosti a kľúčové živočíšne a rastlinné druhy	08
Cievnaté rastliny	08
Slimáky (Gastropoda)	09
Lupeňonôžky (Groß-Branchiopoda)	10
Rovnokrídlovce (Orthoptera)	10
Bzdochy (Heteroptera)	10
Vtáky (Aves)	11
Prehľadná mapa klenotov	13
1 Mühlfeld-Gstetttn	15
2 Skupina vrb Baumacker	17
3 Tauscherwiese	19
4 Lesostep Tiefenthal	21
5 Krajinný park Sulzgrabenmündung	23
6 Čerešňová aleja	25
7 Stará dunajská kľučka	27
8 Lúka vlašských orechov	29
9 Ulička hlavových vrb Langensee	31
10 Sandberg	33
11 Mannsdorfský tok Faden	35
12 Hrádzová priekopa v Marcheggu	37
13 Pásienky ležiaka úhorového Zinsäcker – vonkajšia priekopa	39
14 Ústie potoka Stempfelbach	41
15 Pásienok Satzlingen	43
16 Zámocký park Obersiebenbrunn	45
17 Stará aleja pri priekope Angergraben	47
18 Orther Mühlumpf	49
19 Náves Dorfanger	51
20 Lipová aleja na Bahnstraße	53
21 Motýlia lúka	55
22 Pieskovňa & rybníky kanála Marchfeld	57
23 Pri jelšovom lese	59
24 Výhon dobytky	61
25 Hrdá borovica	63
Literatúra	65

POZADIE ŠTÚDIE

Marchfeld (Moravské pole) dnes nie je práve známe ako symbol druhovej rozmanitosti. Máme tu samozrejme oficiálne chránenú prírodu v podobe Národného parku Donau-Auen aj nivy Moravy a Dyje smerom k Slovensku a niekoľko veľkých chránených území ako Sandberge (pieskovce) Oberweiden. Ten, kto však cestuje vlakom, bicyklom či autom cez širokú rovinu Marchfeldu, by však v prvej chvíli naozaj nečakal okrem „oficiálne“ známych miest biodiverzity nič navyše. V priebehu rôznych sprievodných aktivít, s ktorými sa dalo začať už pred Krajinskou výstavou, vypísal a zadal Národný park Donau-Auen pre rozšírenie povedomia projekt – štúdiu o „hodnotných krajinných prvkoch a prírodných pamiatkach“ mimo chránených území. V projekte „Ecoregion SKAT“, financovanom v rámci kooperačného programu INTERREG V-A SK-AT sa preto uskutočnil prieskum hodnotných krajinných prvkov a prírodných pamiatok mimo chránených území v regióne Morava – Dunaj. Uvedená štúdia je súčasťou pracovnej etapy 3 projektu „Ecoregion SKAT“ v programe INTERREG V-A SK-AT. Celý projekt trvá od 01.01.2020 do 31.12.2022 a implementuje sa spolu s regionálnymi aj slovenskými partnermi.

Hlavnými cieľmi sú zlepšenie spolupráce záujmových skupín v oblasti ochrany prírody v slovensko-rakúskom pohraničí a koncipovanie cezhraničných ekovýchovných a ekoturistických programov. V rámci tohto projektu by sme sa chceli zamerať na tie „klenoty“ v Marchfelde, ktoré sú viac-menej neznáme, často ignorované a stratené vo vyprázdnenej a jednotvárnej krajine tohto územia a ktoré nám zástavbou, novými štruktúrami alebo inými zásahmi pomaly miznú.

V tejto súvislosti by sme tieto vzácne krajinné prvky mali identifikovať, stanoviť ich odbornú ochranársku a krajinnú hodnotu a v prípade potreby odporučiť opatrenia k ich zachovaniu a zveladeniu. Tento „katalóg“ môže byť tak aj podkladom pre možné zámery ochrany prírody mimo veľkých chránených území, pričom sa dajú taktiež osloviť obce, do ktorých území tieto lokality často patria. Súčasne môže poslúžiť aj pri koncipovaní rôznych ekovýchovných aktivít v súvislosti s Krajinskou výstavou či rozvojom ekoturizmu v Marchfelde ako

východisko pre výber vhodných cieľov exkurzií a výletov do týchto prírodných lokalít. Po dvojročnom intenzívnom prieskume krajiny a rešeršovaní v tejto chvíli predkladáme katalóg so 140 „klenotmi“ zo všetkých obcí Marchfeldu, medzi ktorými sme aj my ako znalci tohto územia zažili mnohé prekvapenia. Paleta týchto vzácných objavov bola veľká: od individuálnych jedinečných stromov, alejí, štrkovísk, kamenných múrikov, hodnotných lúk a úhorov až po krajnotvorné zaniknuté riečne korytá. V tomto „Prémiovom katalógu klenotov“ predstavujeme 25 vzácností s tým, že každej obci pripadol vlastne najmenej jeden klenot. Takýto klenot sme vybrali aj pre obec Angern, hoci už v podstate do „regiónu Marchfeld“ ani nepatrí. Podrobnejšie informácie nájdete v „súbornom katalógu“, v ktorom sa dozviete podrobnosti o všetkých 140 klenotoch.

Množstvo nájdených a definovaných klenotov naznačuje, aké poklady v Marchfelde driemu aj napriek jeho primárnej povesti dodávateľa zeleniny pre východ Rakúska. Špecifiká kraja a územia aj fauny a flóry nie sú až tak známe. Intenzifikácia poľnohospodárstva Marchfeld rokmi opticky výrazne zmenila a viedla k rozrušeniu alebo ústupu pôvodných biotopových štruktúr. Masívnym zásahom do vzhľadu krajiny bola aj regulácia Dunaja. Napriek tomu však v Marchfelde stále existujú aj „pamätníky“ bývalých čias: Skryté miesta a klenoty, kde nájdeme vzácne živočíchy či rastliny. Ľudská činnosť na tomto území sa však pričínila aj o vznik nových životných priestorov: sekundárnych habitatov ako napríklad štrkovísk, ktoré osídľujú živočíchy a rastliny, odkázané na pionierske lokality. Hodnota niektorých krajinných prvkov je už známa a tieto boli už vyhlásené na prírodné pamiatky. Existuje však aj veľa ďalších pôvodných prírodných lokalít a „hotspotov“ biodiverzity – pôvodné sadové lúky, voľné pieskové plochy či staré alejové stromy.

Dúfame, že tento katalóg oživí povedomie o tom, že Marchfeld je plný „tajomstiev“ v podobe svedkov pôvodného využívania krajiny, ktoré však ešte aj dnes môžu poskytovať útočisko pre mnohé vzácne a ohrozené živočíšne a rastlinné druhy a nadchnúť rovnako milovníkov prírody aj rekreatantov!

Prechádzka v Blumengang pri Markthofe

VÝCHODISKÁ:

Dáta a skúsenosti

Územie „Marchfeldu“ (slovensky Moravského poľa), ako ho chápeme v zmysle tohto katalógu, zodpovedá obciam regiónu Krajinskej výstavy 2022 v Marchegu. Z juhu jeho hranicu vymedzujú dunajské nivy, z východu rieka Morava a zo severu severná železničná vetva, spájajúca Viedeň a Angern an der March. Nezáhrňa jeho severozápadný okraj medzi obcami Kapellerfeld a Enzersfeld. Z hľadania „klenotov“ sme vyňali Národný park Donau-Auen, ale aj veľké známe chránené územia ako „Prírodnú rezerváciu Untere Marchauen“, „Sandberge (pieskovce) Oberweiden“, remízku „Weikendorfer Remise“, „Wacholderheide Obersiebenbrunn“, jazero „Kleiner Breitensee“ a soľnú step „Salzsteppe Baumgarten“. V Marchfelde existuje 54 katastrálnych obcí, rozčlenených celkom do 23 obcí; cieľom bolo identifikovať pre z nich v Marchfelde najmenej jeden „klenot“ minimálne lokálnym kľúčovým významom pre biodiverzitu alebo históriu krajiny. Okrem toho sme na tomto území spracovali kompletnú dokumentáciu všetkých prírodných pamiatok v súlade s Dolnorakúskym zákonom o ochrane prírody. Do zoznamu sme zaradili aj malé chránené územia ako „Gerichtsberg“, „Lasse“, „Windmühle“, „Erdrpresshöhe“ a „Schlosspark Obersiebenbrunn“ (Zámocký park Obersiebenbrunn).

Kľúčom k výberu a vymedzeniu týchto klenotov boli jednak nariadenia a vyhlášky o výsostne chránených statkoch a chránených územiach, jednak aj vlastné dlhoročné poznatky o Marchfelde získané z prechádzok, túr a jász po regióne. Cenné informácie pri hľadaní týchto vzácných miest poskytli historické mapy aj dôkladné štúdium ortofotomateriálu. Predmetom výskumu boli podklady z vlastivedných dokumentov, publikácie o faune a flóre, posudky a správy z exkurzií, z ktorých nebolo v podstate nič vynechané. Pri výskume

výskytu vtáctva sme rešeršovali databázu BirdLife Österreich, v prípade hľadania informácií o kobyľkách a modlivkách zas podklady v rámci ARGE Heuschrecken Österreich. Pri zisťovaní polohy a dôležitosti mnohých klenotov nám pomohli aj podrobné rozhovory so znalcami územia. Na tomto mieste sa chceme poďakovať predovšetkým nasledovným pracovníkom: Christian Baumgartner, Michael Bierbaumer, Katharina Bürger, Liesbeth Forsthuber, Heinrich Frötscher, Laura Renner, Tobias Schernhammer, Bernadette Strohmaier, Norbert Teufelbauer, Annemarie Täubling und Günther Wöss bedanken.

Do rozsiahleho katalógu sa týmto spôsobom podarilo vybrať a opísať celkom 140 „klenotov“ Marchfeldu. Z tohto výberu bol do tohto „prémiového katalógu“ pre každú obec vybraný obzvlášť reprezentatívny klenot. Nasledujúci prehľad uvedených klenotov je zoradený abecedne podľa obcí. U každého z nich uvádzame jeho veľkosť, či už má osobitný status (napr. prírodná pamiatka alebo je chránený zmluvou o ochrane prírody) a či je voľne prístupný alebo iba v rámci prehliadky resp. s povolením vlastníka pozemku. Na tomto mieste chceme dôrazne upozorniť na dodržiavanie predpisov ochrany prírody a vlastníckych práv! Na leteckej snímke a mapovom zobrazení vidno polohu aj tvar daného klenotu. V nasledujúcom riadkoch opisujeme klenot z pohľadu vzniku, súvisiacich životných priestorov aj významných živočíšnych a rastlinných spoločenstiev. Osobitný odsek je venovaný „hlavným druhom“, ktorých výskyt je pre daný klenot typický a ktoré pokladáme za indikátory jeho „dobrého“ stavu. V závere sa dočítate o opatreniach k udržaniu a skvalitneniu vzácného miesta. Podľa dostupného priestoru v publikácii pridávame jeden až dva pohľady na výzor tohto krajinného prvku.

Vznik a krajinný obraz Marchfeldu

Územie Marchfeldu (Moravského poľa) sa rozprestiera ako šíra, na prvý pohľad rovnomerná rovina medzi mestským územím Viedne a dolným tokom rieky Moravy. Na juhu ju ohraničuje výrazná terénna hrana, oddeľujúca dunajské luhy od Arbesthalskej pahorkatiny a jej terás. Na severe Marchfeld končí miernymi vyvýšeninami pahorkov Matzner Hügel. Z vtácej perspektívy uvidíme Marchfeld ako veľkú „medzeru“ medzi alpským oblúkom a Karpatmi v podobe Viedenskej panvy od okraja Schneebergu smerom na severovýchod až po Brno na južnej Morave. Úsek, spájajúci obe horské reťaze sa prelomil v dôsledku nasúvania Alpsko-karpatského oblúka smerom na sever a klesol až 5 km do hĺbky. Ide o proces, ktorý začal prebiehať už pred 16 miliónmi rokov. K tomuto neuveriteľnému prepadnutiu celého úseku pohoria došlo najmä pohybom Álp na sever a ich zastavením sa na starom celku Českého masívu, ku ktorému patrí aj oblasť Wald- a Mühlviertel. Karpaty mali naopak voľnú cestu a posúvali sa rýchlejšie. V tejto prechodnej zóne sa celý val pohoria nakoniec roztrhol a poklesol pozdĺž zlomových línií. Z masy hôr už dnes nič nevidno a jediným zvyškom dnes zostávajú Hainburské vrchy na okraji Marchfeldu.

V priebehu miliónov rokov sa klesajúce masy plnili postupne sedimentmi, sprvoti morským substrátom mora Parathetys, v mladšom období prinášal potom Dunaj mohutné objemy štrku z hôr a vymodeloval v Marchfelde dnešnú krajinu. Dôsledky ľadových dôb, striedajúcich sa s teplými obdobiami a dynamika posúvajúceho sa Dunaja viedli ku vzniku rovín, rozdelených výraznými terénnymi stupňami. V ľadovej fáze s nedostatkom vody rozdeľoval Dunaj svojím tokom veľkú masu štrku v nížine, počas teplých medzidôb zas rieka svojou vodou z odmäku dokázala vyfrézovať v štrku rozsiahle údolné dno. Týmto spôsobom došlo aj k

výraznému rozdeleniu Marchfeldu do vyššie položenej Gänsendorfskej terasy, oddelenej „Wagramom“ od 10 m nižšej Práterskej terasy, v južnom Marchfelde. Pred svojou reguláciou si potom Dunaj vytvoril svoje doterajšie dno, vymedzené vyvýšeninou „Kleinstes Wagram“, ktorá je navonok ohraničená potokom Fadenbach. Najvyšší bod Marchfeldu – Schloßhofer Platte na juhovýchode dosahuje úctyhodných 173 m a predstavuje najstaršiu a najvyššie položenú terasu, ktorá sa geologickými pohybmi napokon zdvihla ešte o niekoľko metrov. Neďaleko odtiaľ, na ústí rieky Moravy nájdeme aj najnižší bod Marchfeldu s približnou výškou 136 m.

Elementárny krajinný obraz určuje aj polohu a charakter klenotov v našom katalógu. Suché biotopy prevažujú na starých terasách, ktoré majú ďaleko k hladine spodnej vody, vlhké územia nájdeme najčastejšie na Práterskej terase a samozrejme v lužných oblastiach na okrajoch územia. Prejavujú sa tu však aj iné krajinné procesy. V bezlesných stepiach z doby ľadovej boli naviate piesky z širokých riečnych korýt do Marchfeldu, tie navrhli rozsiahle duny na oboch úrovniach terás, na ktorých dnes nájdeme najextrémnejšie suché lokality. Marchfeld však pretínajú tri potoky, ktoré zas prispievajú k vlhkým podmienkam suchých nížin. Najväčšie mokrade vznikli na druhej strane lokálnymi poklesmi s priehlbami Obersiebenbrunn a Lasse, kde došlo k tvorbe ložísk spodnej vody. Tie potom zásobovali jazerá aj potok Stempfelbach.

Podnebie a prírodné územie Marchfeldu

Poloha Marchfeldu je určená rozsiahlou medzerou vzniknutou poklesom Viedenskej panvy medzi alpským a karpatským oblúkom. Tú vymedzujú obe veľké rieky – Dunaj a Morava, ústiace do jemne vymodelovanej nížiny, čím je daná aj prírodná štruktúra a pre Rakúsko typické podnebie. Ide o najnižšie ležiace prírodné územie Dolného Rakúska (nižší je iba posledný úsek Podunajskej nížiny za Hainburskou bránou pri Wolfsthali), „prekonáva“ ho v rámci celého Rakúska iba panva Neziderského jazery a nížina pohoria Leitha. Táto východná poloha určuje vplyv pevninskej klímy, poznačený teplými letami a relatívne chladnými zimami ako aj nízkym ročným úhrnom zrážok. Na meteorologickej stanici Fuchsenbigl, patriacej Ústavu pre meteorológiu a geodynamiku, zaznamenali v období rokov 1971-2000 priemernú ročnú teplotu 9,5°C, pričom jej priemer kolísal medzi -0,8°C v januári a 19,5°C v júli. Pozoruhodné a súčasne typické pre kontinentálne podnebie je však veľké teplotné rozpätie extrémnych hodnôt, takmer 60°C medzi -22,7 a +37,0°C! Teplejšie a extrémnejšie je v Rakúsku už iba na území v okolí Neziderského jazera. Aj v úhrne zrážok patrí Marchfeld k suchým regiónom Rakúska. Jeho otvorenosť voči prúdeniam zo západu a juhu aj zádržný efekt Malých Karpát spôsobuje, že na iných miestach, napr. v severnej časti Weinviertel je ešte suchšie. Na meteorologickej stanici Fuchsenbigl zaznamenali priemerné ročné zrážky vo výške 525 mm, s výraznou prevahou v letných mesiacoch – tretina spadne v mesiacoch jún až august, zatiaľ čo od decembra do februára je to iba 15%. Zrážky padajú vo veľkej väčšine ako dážď, keďže dni so snehom sú v Marchfelde zriedkavosť – v priemere sa vyskytne iba raz za dva roky deň s viacej ako 20 cm snehu. Marchfeld teda nemá turizmus žiaden potenciál ani v behu na lyžiach. To málo snehu, čo napadne, rozfúka často búrlivý vietor, vyskytujúci sa najmä v zime až do skorej jari, najskôr z juhovýchodu.

Klimatické podmienky sú preto na rakúske pomery neobyčajne teplé a suché, územie je súčasne aj málo chránené pred chladom v zime a pravidelné vetry prispievajú k dodatočnému vysychaniu pôdy. Obidve rieky, Dunaj aj Morava tu však prispievajú svojím kompenzačným efektom, keďže privádzajú veľké objemy vody z podnebie výrazne odlišných území

východných Álp, Sudet a Českého masívu – na rieke Morave to je v marci a apríli, Dunaj dosahuje najvyššie priemerné prietoky v júni. Vysoký stav vody však môže nastať v akékoľvek ročné obdobie a prináša najmä v lete niekedy také objemy, keď v Marchfelde takmer nepršalo.

Zemepisná poloha, podoba krajiny ako aj podnebné a hydrologické podmienky určujú prírodné územie Marchfeldu, ktorý si bez vplyvu človeka nevieme predstaviť. Ten sa tu ukázal krátko po dobe ľadovej. S koncom posledného chladného obdobia pred približne 10.000 rokmi a plynulým otepľovaním sa zmenila aj pôvodná bezlesná „mamutia step“ so svojimi impozantnými veľkými cicavcami, ktoré sú dnes na celom svete vyhynuté zmenila na krajinu, charakteristickú (sčasti až dodnes) extrémne protikladnými biotopmi. K týmto velikánom patrili mamut *Mammuthus primigenus*, nosorožec srstnatý *Coelodonta antiquitatis* a jeleň obrovský *Megaloceros giganteus*. Gänserndorfská terasa na severe Marchfeldu a vyššie položené územia ako rovina Schloßhofer Platte pozostávajú z plochých a často piesčitých či štrkových pôd s hladinou spodnej vody, ktorá leží tak hlboko, že ju korene často ani nedosiahnu. Duny z naviatych pieskov sa dlhý čas ešte posúvajú, pokrývajú rozsiahle územia tejto časti krajiny a utvárajú ešte extrémnejšie suché lokality, bezlesné extrémne biotopy pravdepodobne aj pred kultiváciou človekom, ktoré boli vlastne najzápadnejšími výbežkami vnútroázijských suchých stepí.

Južná časť Marchfeldu, ktorú tvorí Práterská terasa, navrhšená počas poslednej doby ľadovej má však vytvorením lôžka v dôsledku poklesov na mnohých miestach podzemnú vodu blízku povrchu. Tá umožňovala vznik rozsiahlych močaristých plôch aj jazerných rovín. Je to krajina, ktorá by po rozsiahlych melioráciách v 19. storočí bola už nepredstaviteľná, jej prítomnosť sa však dá veľmi dobre vytušiť zo starých mapových podkladov, ako napr. zo zakreslenia územia z jozefínskeho obdobia. Tieto močiare v Marchfelde, ktoré kedysi dosahovali obrovské plochy pripomínajú iba maličké zvyšky. Jazero „Großer Breitensee“, podľa ktorého je pomenovaná aj obec Breitensee malo v 18. storočí ešte vodnú plochu o veľkosti cca. 30 ha, okolo ktorej sa rozprestierali ešte močariská s rozlohou ďalších 50 hektárov. Významným prvkom prírodného územia boli aj tri potoky, pretínajúce Marchfeld zo severozápadu

na juhovýchod: Weidenbach, Stempfelbach a Rußbach. Terénny spád bol minimálny, preto neustále menili svoj tok, až kým v prípade potoku Weidenbach ústili v predĺženej kilometrovej delte do rieky Moravy. Kúsok takéhoto príkladu prírodnej biodiverzity nájdete možno ešte na dolnom toku potoku Stempfelbach medzi Niederweidenom a Markthofom, keď sa vlieva takmer v nezmenenej podobe do Moravy, tzv. „Sereny“. Uprostred tejto vlhkej krajiny však všade naokolo vidno aj duny naviatych pieskov po celej krajine, ktoré viedli ku koexistencii močiarov a mokraďových lúk s extrémne suchými pieskovými stepami. Tento kontrast vynikal najmä pri obci Lassee a aj dnes je tento protiklad badateľný na východ od obce pri návšteve pieskovej

Serena pri Markthofe

duny na pahorku Erdpreßhöhe aj blízko renaturovanej plochy močiaru potoku Stempfelbach.

Ďalšia prírodná zaujímavosť, ktorú však nájdeme iba na málo miestach vznikla tam, kde stúpajúca spodná voda prúdila cez soľné vrstvy z bývalého morského dna a viedla k povrchovému zasoleniu pôdy. Tieto „alkalické stepi“ sa vytvorili lokálne na okrajoch doliny rieky Moravy. Na rakúske pomery tu rastie jedinečná vegetácia, v ktorej asi už od prírody nerástli stromy. Dnes môžeme obdivovať jej posledné zvyšky pri Baumgartene pri rieke Morave. Podľa starých botanických údajov však môžeme vychádzať z toho, že tento biotop sa nachádzal aj inde v Marchfelde, najmä pozdĺž všetkých troch jeho potokov.

Do týchto nižších území Marchfeldu sa po dobe ľadovej zahryzol Dunaj, ktorý Marchfeld ohraničuje svojím oblúkom na juh voči výrazne zvýšenej pahorkatine Arbesthaller Hügelland. Rieka Morava však netvorí žiadnu hranicu prírodného územia, pretože Záhorská nížina na slovenskej strane je vlastne pokračovaním močaristej a

pieskovej krajiny Marchfeldu. Pieskové duny dosahujú neuveriteľnú rozlohu presahujúcu 500 km². Lužný les tu lemoval stabilizované brehy a pobrežné časti týchto dvoch riek asi aj pred človekom a jeho premenou tejto krajiny. Dunaj sa však vyznačoval rozsiahlou dynamikou splavenín, ktorú bol schopný rozvinúť po prechode cez Viedenskú bránu, presúval najmä rozsiahle štrkoviská a valy pokryté pionierskou vegetáciou, ktoré sa pri každej väčšej povodni opäť presúvali a premieľali. Až do vybudovania dunajských hrádzí siahali povodne ďaleko do južnej časti Marchfeldu a vzdutie vody kvôli ľadochodom zažívali aj obce ako Leopoldsdorf a Lassee. „Prírodzená“ povodňová dynamika sa však odlišovala od dneška. Absorpčná schopnosť povodí vo východných Alpách a Českom masíve, zúrodnených až v priebehu posledných 1000 rokov spôsobovala oveľa pomalší nástup maximálnych stavov a tieto neprichádzali tak často za sebou. Splavené sedimenty neobsahovali toľko jemných pôdnych častí a metrové naplaveniny bahna na rieke Morave sa začali vŕšiť až po mobilizácii vrchných pôdnych vrstiev v dôsledku poľnohospodárskej aktivity. Ako by lužná krajina vyzerala bez vplyvu človeka si môžeme už iba ťažko predstaviť. Rozsah pravidelných historických

Pahorok Erdpreßhöhe v Lassee

záplav však vidno ešte teraz na okrajových lemujúcich tokoch Dunaja ako Fadenbach alebo na Maritzi pozdĺž rieky Moravy.

Špekulatívne sú aj dohady o potenciálnom zalesnení Marchfeldu bez ľudského vplyvu. Analýzy peľu z daného územia chýbajú a „pralesy“ tu v tejto podobe už dávno nejestvujú. Zúrodnenie pôdy na tomto území, vhodnom pre poľnohospodárstvo, no menej pre rast stromov prebehlo možno veľmi rýchlo. Súvislé lesy sa na rozdiel od väčšiny iných stredoeurópskych regiónov ani nestihli vytvoriť. V hlbokých pôdach Práterskej

terasy sa mohli rozvinúť lesy podobné tvrdým luhom našich lužných lesov, ktoré po stáročia ešte dodnes rastú v niektorých panských „remízkach“ a zámockých parkoch ako napríklad pri Haringsee (s remízkou Bärensee), Obersiebenbrunn alebo Niederweidene a ktoré môžeme obdivovať až dodnes.

Na plytkej Gänserndorfskej terase, kde dnes lesy pozostávajú najmä z nepôvodnej borovice čiernej a agátov, mohla existovať dubová lesostep, ako ju dnes

vidíme napríklad na Schotterriegel medzi statkami Siehdichfür a Straßhof pri severnej železnici. Plytko siahajúca pôda spolu so „spásaním divočiny“ veľkými párnokopytníkmi viedla ku vzniku druhovo veľmi rozmanitého životného priestoru, v ktorých nachádzali svoje útočisko zástupcovia postglaciálnej chladnej stepi. Dnes z neho vidíme iba nepatrné zvyšky.

Remíza-Bärensee pri Haringsee

Výnimočné zaujímavosti a kľúčové živočíšne a rastlinné druhy

Marchfeld a s ním susediace lužné oblasti Dunaja, Moravy a Dyje sa vyznačujú osobitnými prírodnými vzácnosťami s cennými biotopmi v rámci celého Rakúska. Sú to kyslé a vápencové pieskové duny, slaniská, nívne lúky a kontinentálne lužné lesy, ale aj zemepisná poloha na okraji Panónskej nížiny a suché a teplé podnebie s živočíchmi a rastlinami, vyskytujúcimi sa v rámci Rakúska prevažne alebo dokonca výlučne iba na týchto miestach. Keďže chceme poukázať aj na tieto cennosti, predstavujeme v rámci skupín organizmov druhy, ktoré v Rakúsku nájdete výlučne na tomto území.

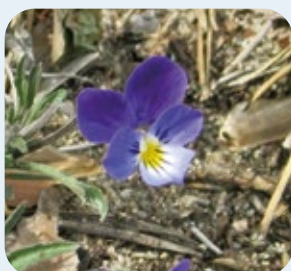
Cievnaté rastliny

20 pozoruhodných domácich rastlinných (pod)druhov sa dnes v Rakúsku vyskytujú iba na predmetnom území.

Ide jednak o typických zástupcov lužnej flóry, ktoré nájdeme predovšetkým na lúkach a vlhkých lupošoch, jednak špecializované druhy aj na suchých trávnikoch, rastúcich na piesčitom podloží - najmä trávy.

Klinček kopcový

Fialka trojfarebná

Přhlava kyjevská

- **Kolenec jarný** *Spergula morisonii*: Táto malá na jar kvitnúca rastlina sa vyskytuje výlučne na kyslých piesčitých lokalitách v hornej časti údolia Moravy a Dyje, najmä na piesčitých návršiach (sandbergoch) pri Waltersdorfe.
- **Gypsomilka zväzkovitá** *Gypsophila fastigiata subsp. arenaria*: K ochrane jediného výskytu na území Rakúska bolo vyhlásené Chránené územie Uhuhtte pri Lasse, tento druh klinčeka žiaľ napriek tomu vyhynul.
- **Klinček kopcový** *Dianthus collinus*: Tento pekný klinček, ktorý kvitne až v neskorom lete rastie iba na striedavo vlhkých a suchých lúkach na dolnom toku rieky Moravy. Obdivovať ho môžete napr. na „bobrom chodníku“ v Národnej rezervácii Marchauen Marchegg.
- **Klinček neskorý** *Dianthus serotinus*: Očarujúci biely klinček, ktorý zdobí niekoľko piesčitých dún v Marchfelde, napr. vyvýšeninu Erdpresshöhe pri Lasse.
- **Plošticosemä lesklé** *Corispermum nitidum*: Nenápadný a dnes už veľmi zriedkavý obyvateľ piesčitých brehov a ruderalných miest v blízkosti dunajských nív.
- **Basia vlnokverá** *Bassia laniflora*: Stepná rastlina, ktorú v Rakúsku možno nájsť už iba v piesčitých návršiach (sandbergoch) pri Oberweidene.
- **Fialka trojfarebná** *Viola tricolor subsp. curtisii*: Pestrofarebná sirôtka kyslých pieskov v údolí Moravy a Dyje, často sa vyskytujúca na Záhorí a napr. Pri Waltersdorfe aj na rakúskej strane.
- **Túžobník brestový** *Filipendula ulmaria subsp. picbaueri*: Východoeurópsky kmeň túžobníka brestového je charakteristickým druhom nívnych lúk v údolí Moray a Dyje, rastie hojne aj napr. pri Marcheggu na lúke Lange Luß alebo zámockej lúke.
- **Přhlava kyjevská** *Urtica kioviensis*: Na túto mimoriadne pálivú přhlavu natrafíme často v lete pri vyschýnajúcich lužných vodách Moravy a Dyje, napr. na „bobrom chodníku“ v prírodnej rezervácii Marchauen Marchegg.

- **Žerušnica malokvetá *Cardamine parviflora*:** Jemná jednoročná rastlina, ktorá v Rakúsku rastie výlučne na pravidelne vzdutých lúkach a lapošoch v údolí Moravy a Dyje.
- **Lipkavec potočný *Galium rivale*:** Ide o špecialitu vlhkých brehových lokalít, ktorú v Rakúsku nájdeme už iba pri Morave, Dyji a v južnom Marchfelde, napríklad pozdĺž východnej železničnej trate pri bývalej biologickej stanici Marchegg.
- **Materina dúška *Thymus serpyllum*:** Tento trpasličí ker vyrastá iba z kyslých piesočnatých lokalít pozdĺž Moravy a Dyje, no môžeme ho nájsť napr. aj na Sandbergoch Waltersdorf – na Záhorí je dosť rozšírený.
- **Chrastavec Kitaibelov *Knautia kitaibelii*:** Žltá kvitnúci chrastavec, známy už iba z juhovýchodných území Marchfeldu, napr. medzi obcou Marchegg Bahnhof a Groißenbrunn.
- **Sitina černastá *Juncus atratus*:** Nenápadná vzácnosť z lokalít z periodicky vlhkých lokalít pozdĺž Moravy; pri troche trpezlivosti sa dá nájsť napr. tesne vedľa luhov okolo Baumgartnenu pri rieke Morave.
- **Kavyl' piesočný *Stipa borysthena*:** Druh "netíku", vyskytujúci sa v Rakúsku iba na piesočných dunách Marchfeldu a údolia Moravy a Dyje.
- **Kostrava pieskomilná *Festuca psammophila* poddr. *dominii*:** Z ťažko určiteľnej skupiny kostráv je to kmeň, ktorý rastie vyslovene iba na pieskových dunách údolia Moravy a Dyje.
- **Ometlina sivá *Koeleria glauca*:** Táto jemná tráva je špecialitou pieskových dún Marchfeldu, známou od vrchu Gerichtsberg pri Marcheggu.
- **Paličkovec šedavý *Corynephorus canescens*:** Tráva tvoriaca súvislý porast, výlučne na kyslých pieskoch údolia Moravy a Dyje, napr. pri jazere Brucksee pri Oberweiden.
- **Žitniak hrebenitý *Agropyron pectiniforme*:** Pekná tráva, ktorá sa trvalo vyskytuje na pahorku Kirchenhügel pri Stillfried na sprašových svahoch smerom k rieke Morave.
- **Drobuľka bezkoreňová *Wolffia arrhiza*:** Táto najmenšia kvitnúca rastlina Európy zaberá zväčša stojaté vody bohaté na živiny v lužnej oblasti Moravy a Dyje bez toho aby sme si ich často všimli; známy výskyt je aj pri Hohenau.

Ďalších pozoruhodných 36 druhov sa viac ako spolovice vyskytujú v Marchfelde a jeho nivách, k nim patria aj atraktívni zástupcovia ako kotúč modrastý *Eryngium planum* alebo plamienok celistvolistý *Clematis integrifolia*, ktoré môžete obdivovať napr. v klenote – lúke Tauscherwiese pri Angerne. Do tohto exkluzívneho klubu patrí aj jaseň úzkolistý *Fraxinus angustifolia*, tvoriaci kľúčovú časť porastu tvrdých luhov.

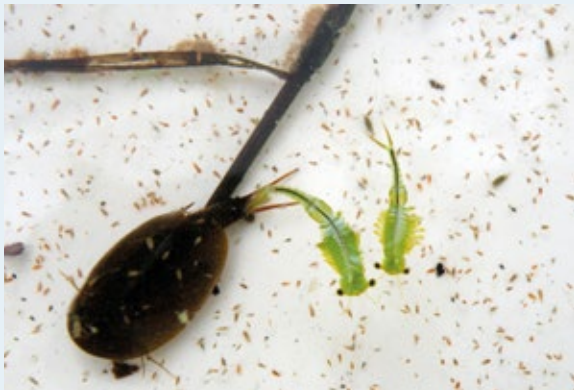
Schnecken (*Gastropoda*)

Marchfeld a jeho luhy sú známe najmä bohatým zastúpením vodniakov. V celom Rakúsku nájdeme prinajmenšom dva z nich iba na týchto miestach:

- **Teodox pásavý *Theodoxus transversalis*:** Tento pekný endemit dunajskej panvy bol veľmi rozšírený v Dunaji od Bratislavy až po Viedeň. Dnes ho tam nájdeme iba veľmi zriedka, podobne ako oba ďalšie druhy neritovitých ulitníkov *T. danubialis* und *fluviatilis*, ktoré sa vyskytujú o niečo častejšie.
- **Bitýnia východná *Bithynia transsilvanica*:** Tento východoeurópsky vodniak žije pravdepodobne najmä v stojatých vodách oddelených ramien údolia rieky Moravy; na iných miestach v Rakúsku sa nevyskytuje.

„Lupeňonôžky“ (*Groß-Branchiopoda*)

Lupeňonôžky, ktoré spopularizoval výskum expertov Vornatscher, Hödl a Eder v nivách Moravy pre široké publikum („umelá“ skupina, do ktorej patria štitovky Notostraca, žiabronôžky Anostraca a šklabovky Conchostraca) majú svoje centrum biodiverzity na celonárodnej úrovni vo východnom a juhovýchodnom Marchfelde. Dva druhy sa vyskytujú iba na tomto území:

Štitovec jamý (vľavo), žiabronôžka žadinova (vpravo)

- **Žiabronôžka žadinova** *Chirocephalus shadini*: Jej jediný výskyt v Rakúsku pri Prašnej veži neďaleko Marcheggu bol vyhlásený za prvé chránené územie lupeňonôžok na svete, tento druh môžete nájsť na jar počas vysokého stavu vody.
- **Šklabovka** *Eoleptestheria ticinensis*: Táto šklabovka bola už evidovaná ako vyhynutá a po viac ako 100 rokoch opäť pri Markthofe nájdená. Tento objav viedol ku vzniku prírodnej pamiatky Blumengang.

Rovnokrídlovce (*Orthoptera*)

Dva druhy rovnokrídlovcov (zo 140 domácich) môžeme nájsť iba na tomto území, jeden druh typický pre suchú step, druhý pre mokrade:

- **Koníček západný** *Tetrix ceperoi*: Tento malý druh koníčkov sa v rámci Rakúska vyskytuje iba na piesčitých brehoch v údolí rieky Moravy, tak ako napr. na trávinatej Badwiese pri Marcheggu.
- **Kobylky druhu** *Stenobothrus fischeri*: Jej jediný výskyt v nemecky hovoriacej oblasti sa nachádza na Sandbergoch Oberweiden, kde ju nájdeme v hojnejších počtoch na dunách s rozlohou cca. 5 ha na piesčitých suchých trávnatých plochách.

Bzdochy (*Heteroptera*)

Aj spomedzi bzdôch sa niektoré druhy nájdu výlučne v Marchfelde a jeho nivách, najmä zástupcovia v piesčitých suchých lokalitách (porovn. Rabitsch 2005). Mokrade neboli dosiaľ dobre preskúmané, práve preto je možné, že práve pri vodných bzdochách sa čaká na niektorý nový raritný objav.

- **Bzdocha** *Emblethis brachynotus*: Tak ako aj nasledujúci druh žije iba v kyslých piesčitých lokalitách údolia Rieky Moravy, nájsť sa dá napr. na Sandbercoh Waltersdorf.
- **Klopuška** *Amblytulus albidus*: Tento druh bzdôch je odkázaný výlučne na paličkovec šedavý ako potravnú rastlinu, preto sa vyskytuje iba v kyslých piesčitých oblastiach v údolí Moravy.
- **Conostethus roseus**: Tento špecialista piesčitých trávnikov bol doteraz preukázaný v Rakúsku iba pri „Hoade“ na Brunnfelde pri Neuhofer.
- **Menaccarus arenicola**: Spolu s niektorými ďalšími už vyhynutými špecialistami pre piesky sa tento druh vyskytoval v Sandbergoch Oberweiden, na rozdiel od iných druhov však nikde inde v Rakúsku.

Vtáky (Aves)

Z jedinečnej a štruktúrne bohatej krajiny Marchfeldu profituje aj vtáctvo, mnohým druhom so špeciálnymi požiadavkami poskytuje svoj životný priestor. Výskyt niektorých vzácných a ohrozených vtáčích druhov viedlo k vyhláseniu významného vtáčieho územia (IBA) „Zentrales Marchfeld“. Jeho časť bola neskôr začlenená ako Chránené vtáčie územie (SPA) „Sandboden und Praterterrasse“ do siete Natury 2000. K vyhláseniu IBA boli rozhodujúce vyznačené vtáčie druhy (*). Na rozdiel od hore uvedených druhov iných skupín organizmov sa však tieto druhy vtákov nevyskytujú „výlučne“ v Marchfelde, ale hniezdia aj na iných miestach v Rakúsku. Významný je tu ležiak úhorový, ktorý tu v Rakúsku nájdeme už iba v Marchfelde a Steinfeld. Ak máte trochu šťastia, zazriete v Marchfelde aj zriedkavého dropa veľkého. V miestach získavania surovín a v dunách sa vyskytuje včelárík zlatý, brehuľa hnedá a lelek lesný. Spásané ťažobné miesta pri Markgrafneusiedli ponúkajú naviac hniezdiská pre cibika chochlatého. Marchfeld je veľmi dôležitý pre dravé vtáky počas hniezdenia aj mimo hniezdnej doby, najmä pre sokola rároha a kane. Počas sťahovania na jeseň a jar tu môžeme pozorovať veľké skupiny vrán, čajok a holubov (Berg 2002b).

Ležiak úhorový

- **Ležiak úhorový *Burhinus oedicnemus****: Ležiak, ktorý je aktívny počas súmraku, dáva prednosť suchým kamenistým biotopom s malým množstvom vegetácie. Tie tu nájde iba na miestach s ťažbou štrku na južnom okraji pôd s náletovým pieskom pri Gänserndorfe. Pôvodne využíval vták rozsiahle štrkové plochy blízko Dunaja, ktoré donášala rieka a ktoré zostávali voľné. Regulácia Dunaja však túto záplavovú dynamiku ukončila, čím zmizol aj spomínaný životný priestor. Okrem vtáčieho územia IBA Steinfeld (Bieringer & Berg 1995) sú v IBA Zentrales Marchfeld (Bieringer & Berg 1995) posledné miesta pravidelného hniezdenia ležiaka úhorového v Dolnom Rakúsku, resp. celom Rakúsku.

- **Lelek lesný *Caprimulgus europaeus****: Skvelo maskovaný

lelek obýva jedľové porasty a vresoviská a vyskytuje sa predovšetkým vo Weikendorfskej remíze a v Chránenej prírodnej oblasti „Sandberge Oberweiden“.

- **Drop veľký *Otis tarda****: Pôvodný stepný vták sa vyznačuje impozantným tokaním. V Marchfelde boli pre ne vytvorené vlastné chránené územia dropa veľkého s bohato štruktúrovanou a druhovo rozmanitou vegetáciou a extenzívnym obhospodarovaním.
- **Orol kráľovský *Aquila heliaca****: Do r. 1999 orol kráľovský, obývajúci stepnú a agrárnu krajinu 190 rokov v Rakúsku vyhynutý. V súčasnosti jeho stavy stále rastú. Mimoriadne dôležitým životným priestorom orla kráľovského je stredná časť Marchfeldu. (Bierbaumer et al. 2011).
- **Škovránik stromový *Lullula arborea****: Podľa svojho mena nájdeme škovránika stromového v krajine s riedkymi vresoviskami aj svetlými borovicovými porastmi ako pri Weikendorfskej remíze, bývalom Safariparku Gänserndorf a Chránenom prírodnom území NSG „Sandberge Oberweiden“.

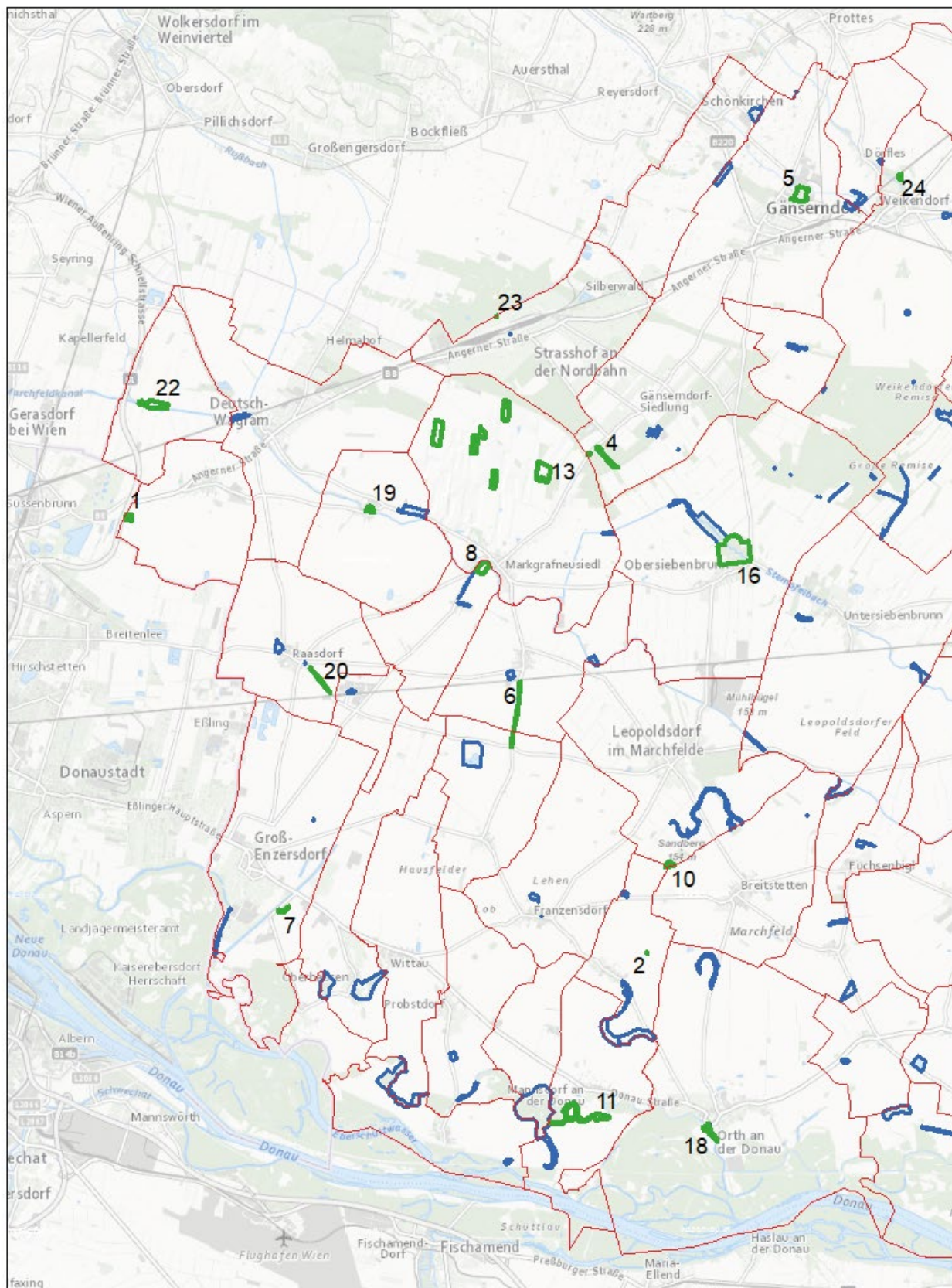
Škovránik stromový

- **Sokol rároh *Falco cherrug****: Sokol rároh je jeden z našich najvzácnejších domácich dravých vtákov, pretože k lovu potrebuje zriedkavé voľné piesčité pôdy (Berg 2002b). V Marchfeld hniezdi významná časť celej domácej populácie, v súčasnosti takmer výlučne v umelých hniezdnych pomôckach.
- **Včelárík zlatý *Merops apiaster***: Pestofarebné vtáčiky, hniezdiace v kolóniách zakladajú svoje hniezdne diery do šikmých stien pieskovní či štrkovísk. V Marchfelde ich môžeme pozorovať vo vhodných lokalitách, napríklad na suchých územiach neďaleko Lassee. Loví predovšetkým nad kvitnúcimi plochami s množstvom hmyzu či v prielohoch.
- **Labtuška poľná *Anthus campestris***: Jej výskyt bol zásadnou podmienkou pre vyhlásenie vtáčieho územia IBA, labtuška však medzitým v Marchfelde vyhynula. Kedysi tu bola charakteristickou obyvateľkou stepnej krajiny.
- **Brehuľa hnedá *Riparia riparia***: Brehuľa, ktorá pôvodne hniezdila pri riekach si v Marchfelde vyberá k hniezdeniu sekundárne habitaty ako pieskovne či štrkoviská (ako napr. pri Untersiebenbrunne und Lassee), kde si vyhrabáva svoje diery do svahov v brehoch.
- **Cíbik chochlatý *Vanellus vanellus***: Čiernobiely vtáčik so svojím nápadným perovým chochlíkom si zakladá hniezda na zemi. V minulosti hniezdili cíbiky na vlhkých lúkach a obecných pastvinách, dnes nájdeme asi 90% hniezdísk v Rakúsku na obrábanej pôde. To platí aj pre Marchfeld, kde môžeme sledovať aj jeho nápadné tokanie počas letu, napr. pri Lassee. Zaujímavým hniezdiskom pre cíbika sú aj spásané štrkoviská pri Markgrafneusiedli.

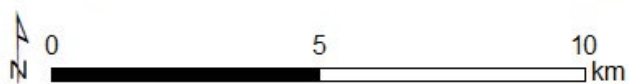
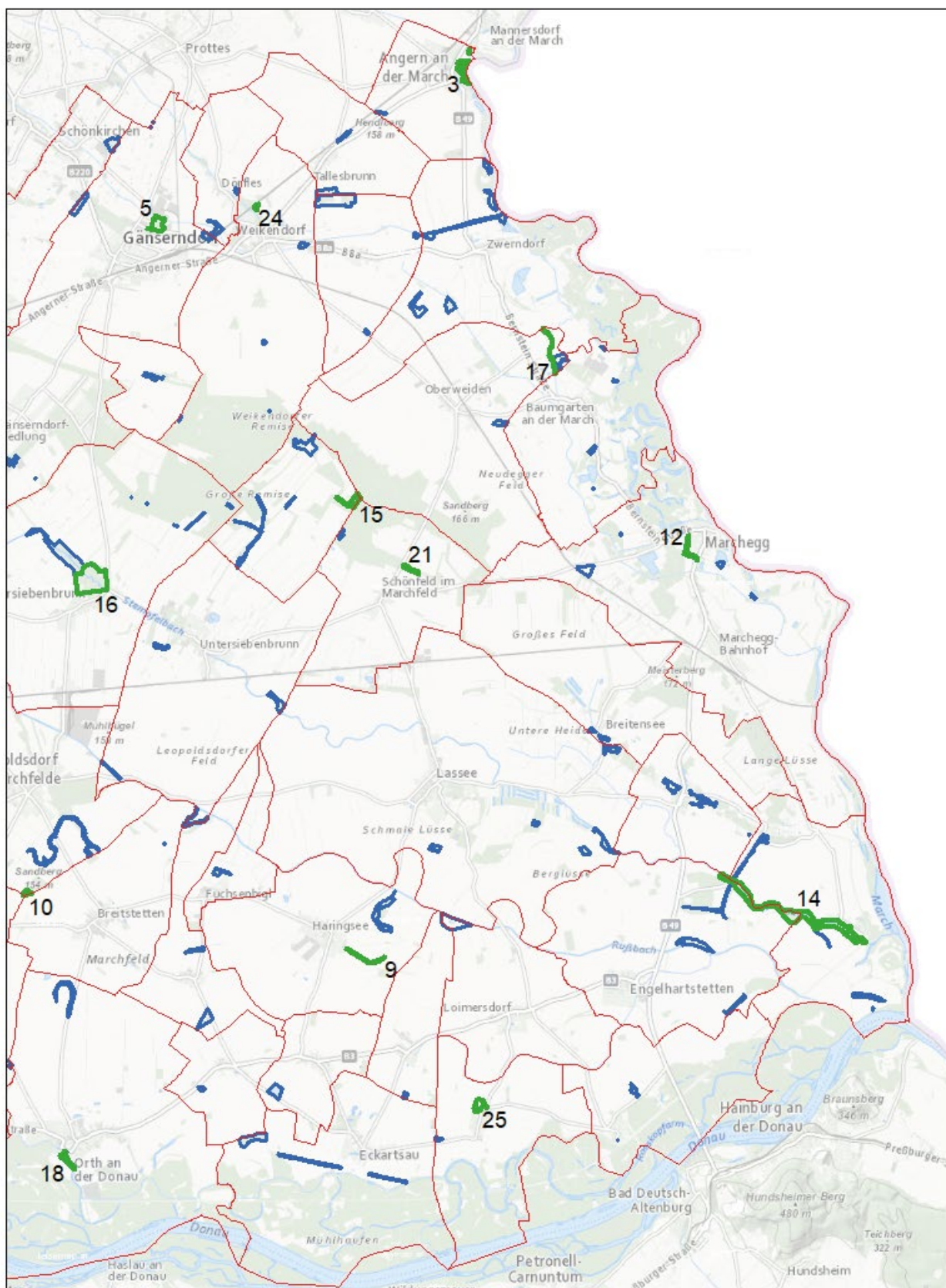

Včelárík zlatý

PREHĽADNÁ MAPA 30 KLENOTOV

Na mapách vidíte prehľad všetkých 140 klenotov v Marchfelde, ktoré sme identifikovali v rámci tejto štúdie (značené modro). 25 vybraných klenotov sú odlišené zelenou farbou. Hranice katastrálnych obcí sú zobrazené červenou. Pri práci s mapami sme vychádzali z máp na stránke basemap.at a satelitných obrázkov z Esri.

1. Mühlfeld-Gstettn

Opis:

Obec Aderklaa je z hľadiska krajinných štruktúr typická pre lokality v úrodných častiach Gänserdorfskej terasy s prírodnými prvkami, ktoré sa už historicky nachádzali iba v blízkosti obce – išlo najmä o bývalé pasienky pre tunajšie chovy, zatiaľ čo „šire role“ boli určené prakticky výhradne k obrábaniu. Preto tu aj dnes prevažujú životné priestory, určené pre hospodárske zvieratá a pestovanie rastlín a iné sú iba veľmi zriedkavé. V prípade Aderklaa sa na hranici obce smerom k Wien-Süßenbrunn nachádza rozsiahla ruderalna plocha, zanedbaná zem na bývalej ornej pôde, „rakúsky“ tzv. „Gstettn“. V minulosti tu bola malá predmestská záhradkárská oblasť. Patrila pravdepodobne Viedenčanom, ktorí sa tu usídlili tesne za hranicou mesta, neskôr sa objavili ďalšie budovy, azda menšia výrobná firma. So stavbou rýchlostnej cesty S1, vedúcej priamo povedľa sa jej užívanie skončilo. Dnes je táto plocha zvaná Mühlfeld-Gstettn pestrým ruderalným životným priestorom s náletovými drevinami, prielohmi suchých lúk s miestami otvoreným terénom. Cez násypy lemujúce cestu je plocha spojená s migračným koridorom, najmä pre malú zver. Pretrváva tu však vysoké riziko kolízií s vozidlami.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Aderklaa	Aderklaa	2,14 ha	Ochranný status 3	voľný

Modelové druhy:

Tieto životné priestory vykazujú početné, no prevažne menej ohrozené typické druhy – spomedzi vtákov ide najmä o bažanta, slávika, penicu obyčajnú alebo strnádku žltú. Ako zvláštnosť môžeme spomenúť pravdepodobné hniezdenie pipíšky chochlatej. Náročné, no viac rozšírené druhy tu pozorujeme rovnokridlovce ako kobyľku krídlatú, kobyľku šúrovú či koníka modrokrídlého.

Strnádka žltá

Koník modrokrídlý

Odporúčania pre ďalší postup:

Suché ruderálne plochy na rovnom podklade môžu byť dlhodobo stabilné, avšak vzhľadom na priaznivé pôdne pomery v Mühlfelde môžeme očakávať nástup hustejších drevín, prípadne aj s invazívnymi druhmi ako agát. Údržba by mala prebiehať vo viacročnom odstupe vyrezaním drevín – najmä problémových druhov ako agátov alebo pajaseňa žliazkatého, aj nepravidelným kosením lúčnych úhorov. Plocha by bola dostatočne veľká na založenie stojatej vody ako liahnisko ropuchy zelenej, ohrozenej obyvateľky týchto lokalít.

2. Skupina vríb Baumacker

Opis:

Uprostred rozsiahlej ornej plochy s rozlohou viac ako 21,5 ha sa nachádza malá skupina stromov ako posledný relikt prírodnej štruktúry v inak dosť vyprázdnenej agrárnej stepi medzi obcami Andlersdorf a Breitstetten. Ďalší krajinný prvok nájdeme už iba v neďalekom podstavci stožiara vysokonapäťového vedenia. Obe „stromové vríby“ s (vtedajším) obvodom kmeňa 2,65 resp. 2,80 m tu stoja obkolesené trstinovou (cca. 90m²) a lúčnou plochou (cca. 60 m²) a boli kvôli svojmu osobitnému významu pre krajinný obraz vyhlásené r. 1986 za prírodnú pamiatku. Mali približne 60 rokov, výška dosahovala 7, resp. 12 m. Tento krajinný prvok je zrejme zvyšok mokradnej priehlbiny, ktorá sa tu kedysi nachádzala. Na historických mapách sa však už nedá preukázať.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Andlersdorf	Andlersdorf	0,03 ha	Zmluvná ochrana prírody	voľný

Modelové druhy:

Krajinné prvky dokážu ekologicky udržateľne zveľadiť aj ššie, no monotónne polia, pokiaľ nie sú vystavené priveľkému tlaku. V tomto prostredí s vysokým počtom dravých vtákov sú izolované stromy výborný panoramatický posed, napr. pre myšiaka severského a sokola kobca, ktoré sa tu objavujú v zimnom období. Sú útočiskom pre hmyz a iné malé zvieratá a v kultúrnej krajine zohrávajú dôležitú úlohu.

Myšiak severský

Odporúčania pre ďalší postup:

Prírodná pamiatka je veľmi malá a poľnohospodárska aktivita zasahuje až po dreviny – trstinová a lúčna plocha, vykazovaná ako chránený statok už takmer neexistuje. Preto by bolo veľmi dôležité vytvoriť okolo tejto prírodnej pamiatky ochranné pásmo, ktoré by zabránilo negatívnym dosahom agrárneho využitia ako poškodeniam koreňov pri obrábaní pôdy a umožnilo zvieratám a rastlinám, žijúcim na tomto úzkom priestore možnosť rozšírenia. Ak sa ochranné pásmo založí smerom k susednému krajinnému prvku pri podstavci stožiara, dalo by sa s ním vytvoriť prepojenie. Pole pravdepodobne obhospodaruje biofarma a založenie ochranného pásma, ktoré by malo mať približne 1 ha, je možné financovať jej vykázaním ako územie s biodiverzitou cez poľnohospodársky Program podpory .

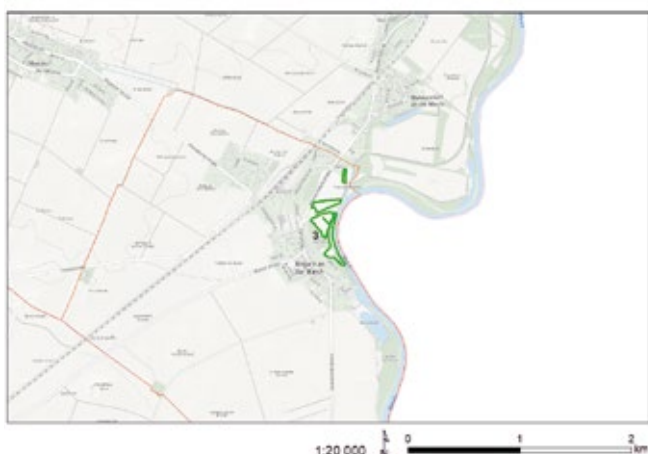
3. Tauscherwiese

Opis:

Stredná časť rieky Moravy medzi obcami Zwerndorf a Dürnkrut prechádza úsekom s približujúcimi sa kopčekom pahorkatiny Weinviertler Hügelland na rakúskej strane a nivný pás je dosť úzky. Lesy boli vyrúbané už dávnejšie v minulosti a nivy majú preto relatívne otvorenú štruktúru. V okolí bývalého mostu z Angernu do Záhorskej Vsi, kde dnes prejdete hranicu kompou sa na tunajších poliach menom „Tauscherwiese“ dodnes zachovalo relatívne veľké územie nivných lúk, ktoré sa udržiava pravidelným kosením konského sena. Lúky lemuje protipovodňová hrádza, Morava tieto lúky pri vysokom stave preto stále pravidelne zaplavuje. Tak sa zachoval aj typický charakter biotopu panónskej a ilýrskej nivnej lúky. Severná časť lúk Tauscherwiese bola v minulých desaťročiach preoraná na pole, ktoré sa však už 25 rokov sčasti neobrába. To spôsobilo návrat typických rastlín a dnes ho už môžeme považovať opäť za nivné lúky. V južnej časti, patriacej obci, boli bývalé polia taktiež premenené na kosené lúky, to isté platí pre časť vo vlastníctve rakúskeho štátu. Veľké plochy obecnej lúky však boli v 90-tych rokoch zalesnené hybridnými topoľmi a lúčne biotopy sa tým stratili. Roztrúsene stojace solitérne stromy boli nedávno doplnené novými, čím vznikol krajinný obraz, pripomínajúci park. Osobitný zooekologický význam majú lapoše, ktoré zostávajú po záplavách kde je doložený výskyt štitovca letného či ropuchy zelenej.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Angern an der March	Angern an der March	6,42 ha	Zmluvná ochrana prírody	voľný

Modelové druhy:

Lúky na území „Tauscherwiese“ sú charakteristické takmer kompletným zastúpením typických rastlín zväzu Cnidion. Výraznými zástupcami sú kriticky ohrozené druhy plamienok celistvolistý a kotúč modrastý. Tu môžeme natrafiť na typický lúčny hmyz ako ohniváčika veľkého, svrčka močiarného, koníka vlhkomilného a koníka lúčneho ako aj ohrozené druhy v lapošoch ako štitovca letného a ropuchu zelenú.

Ropucha zelená

Ohniváčik veľký

Kotúč modrastý

Svrček močiarny

Odporúčania pre ďalší postup:

Tradičné využívanie lúk dvomi koseniami a odvozom skosenej trávy treba udržať aj do budúcnosti a rozšíriť ho podľa možností aj na nevyužívanú ornú pôdu (pokiaľ sa tak ešte nestalo). Pre tento účel je potrebné zabezpečiť pokračovanie, resp. rozšírenie terajšej zmluvnej ochrany prírody pomocou opatrenia „Ochrany prírody“ v Programe podpory poľnohospodárstva. Treba sa ďalej snažiť o zrušenie orných plôch, nachádzajúcich sa ešte v záplavovej oblasti. Ďalšou možnosťou starostlivosti je spásanie ovcami, tak ako sa realizovalo v nultých rokoch s ovcami na ladom ležiacich plochách. V žiadnom prípade nepokračovať v zalesňovaní lúk.

4. Lesostep Tiefenthal

Opis:

Na východ od sídliska Gänserndorf-Süd vyčnieva výrazná niekoľko metrov vysoká terénna hrana od Markgrafneusiedl až po bývalý Safaripark Gänserndorf. Štrková vrstva Gänserndorfskej terasy, navrhovaná Dunajom sa počas predposlednej doby ľadovej v dôsledku geologických procesov prepadla a vznikla priehlbina Siebenbrunner Wanne. V štrkovom telese sa tak vytvorila jedna z významných zásobární podzemnej vody Marchfeldu, z ktorého vyviera aj potok Stempfelbach. Hrana terasy je tu navyše oddelená údolím „Tiefenthal“, cez ktoré voda odtekala na východ. Najmä na vrcholoch svahu je vrstva zeminy na štrku veľmi tenká, čo spôsobilo vznik „lesostepi“, ktorá je v Marchfelde naozaj jedinečná. V dĺžke približne 700 m je dubový les taký riedky, že sa medzi týmito často nižšími stromami na štrku podarilo udržať polosuchej kvetmi posiatej kostrave žliabkatej. Táto časť územia sa pritom prestala obhospodarovať už pred dlhými desaťročiami. Podobné, hoci menšie lesostepné útvary nájdeme v tomto zmiešanom dubovom lese až po statok Siehdichfür hneď vedľa lemujúcej cyklocesty.

Pôda je tu plytká, preto sa stáva, že po suchých rokoch časť stromového porastu odumrie a suchý štrkový trávnik sa ďalej rozširuje. Po niekoľkých vlhkých rokoch opäť les dobyje stratené pozície krovinami a mladými stromami. Táto lesostep je naozaj veľmi dynamický životný priestor, kde sa les a lúka na malom priestore ako mozaika neustále prelínajú. S tým súvisí aj mimoriadna druhová rozmanitosť rastlín a živočíchov. Skutočná ochranná hodnota však zostáva v dôsledku chýbajúceho výskumu neznáma.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Gänserndorf	Gänserndorf	3,53 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Pozoruhodná je nápadná pestrosť kvetov počas celého vegetačného obdobia. Príkladom je poniklec lúčny čiernastý, v Marchfelde už veľmi vzácny; ďalšími pozoruhodnými druhmi sú napr. zanováť rakúska, bodliak ovisnutý, cesnak žltý či leopoldia chochlatá. Spomedzi živočíšnych druhov „lesostepi“ tu sú veľké počty spevavcov ako labtuška hôrna, kolibiarik spevavý alebo vlha obyčajná. O hmyze nie je známe prakticky nič, dá sa však očakávať väčší výskyt zriedkavých a ohrozených druhov.

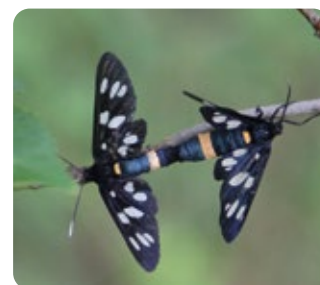
Labtuška hôrna

Bodliak ovisnutý

Bodliak ovisnutý

Bieloškvrnák púpavcový

Odporúčania pre ďalší postup:

Plochy suchého trávniku, presahujúce 3 ha pri hrane terasy, kde prebieha zalesňovanie sú napriek chýbajúcej starostlivosti alebo statusu ochrany v celkovo dobrom stave. Viditeľné je však šírenie drevín v hodnotných plochách suchých trávnikov aj splstnatenie bylinného porastu, zrejme živinami zo vzduchu, čo vedie k ochudobneniu prostredia. Výbežok tejto suchej lokality západne od cesty je už viac-menej zarastený. Ako súčasť starostlivosti naľahavo odporúčame extenzívne spásanie, vhodnou možnosťou by bolo využitie ovčej čriedy Remeselno-agrárneho dvora WUK-Landwirtschaft v Gänserndorf-Süd. Oblasť zrejme predstavuje často využívaný poľovný revír, preto je vopred potrebná dohoda, prekážkou môžu byť aj početní vlastníci týchto úzkych parciel, ležiacich kolmo k lesostepi.

5. Krajinný park Sulzgrabenmündung

Opis:

Podobne ako vo väčšine ostatných dedín v Marchfelde boli aj neďaleko Gänserndorfu až do začiatku 20. storočia rozsiahle mokrade. Konkrétne išlo o oblasť okolo potoku Weidenbach, do ktorého na okraji Gänserndorfu ústi aj Sulzgraben. Na historických fotografiách vidno rozsiahlu močaristú krajinu s hlavovými vrúbami aj husami, ktoré dali obci názov. Aj na starých mapách z 19. storočia je vyznačená rozsiahla oblasť mokradových lúk pozdĺž obidvoch potokov od obce Schönkirchen až po Gänserndorf s veľkým husím jazierkom „Ganssteich“ pri priekope Sulzgraben. Ďalekosiahle odvodňovacie úpravy viedli prakticky k zničeniu týchto mokradí v celom Marchfelde a pozdĺž regulovaných vodných tokov dnes nájdeme veľké úrodné orné plochy. V rámci renaturačných zámerov krajinskej vodohospodárskej výstavby došlo posledných 20 rokoch k realizácii opatrení aj na potoku Weidenbach. Tu pri Gänserndorfe bol potok výrazne rozšírený, čím opäť získal svoj prírodný meandrovitý charakter a tok. Hneď vedľa v časti Sulzgraben vznikla z iniciatívy obce Gänserndorf r. 2006 rekreačná oddychová zóna, ktorá niekdajšie močariská veľkorysým prehĺbením terénu opäť obnovila. Areál je prístupný po okružných chodníkoch, jeho veľké časti sú dobre viditeľné ale neprístupné, čo umožňuje nerušené prostredie pre viaceré mokradové živočíchy.

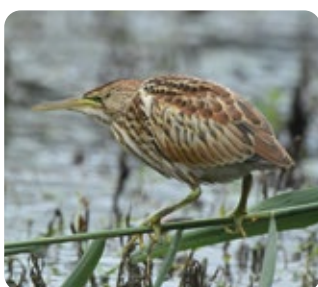
Z hľadiska ochrany prírody sú významné najmä plytké rybníčky obkolesené širokým pásmom trstiny uprostred krajinného parku a meandrovitý tok v rozšírení potoku Weidenbach na severnom okraji areálu. Trstie, vrbové krovie a porasty vysokých bylín povedľa vody sú dôležitým životným priestorom pre zvieratá a rastliny mokradí, ktoré boli v Marchfelde kedysi veľmi rozšírené. V areáli sa v priebehu rokov usídlilo veľa chránených druhov, medzi nimi aj mimoriadne vzácne ako slávik modrák alebo bučiacik močiarny. V oplotenej časti bol vytvorený model niekdajšieho využívania týchto území ako husí rybníček „Ganssteich“ – žijú tu rôzne druhy vodného vtáctva. V okrajových zónach areálu nájdeme lužné dreviny aj lúky s riedkym stromovým porastom aj prielohy. Celé územie sa rozprestiera na 9 ha a je prakticky „najväčším močariskom Marchfeldu“ mimo územia luhov Dunaj-Morava-Dyje.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Gänserndorf	Gänserndorf	9,03 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

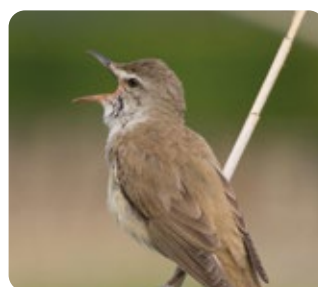
Na tomto území žije takmer celá paleta mokradového vtáčieho sveta Marchfeldu, zastúpené sú napr. všetky štyri druhy trsteniarikov, vyskytujúce sa v Dolnom Rakúsku (pásikový, spevavý, bahenný a veľký). Pozoruhodné sú hniezdiská ohrozeného druhu bučiacika močiarného (možno aj posledné hniezdisko tejto malej volavky v Marchfelde), kane močiarnej a slávika modráka. Rybníky sú významné miesta neresenia obojživelníkov, nápadné sú predovšetkým hlasné zborové kvákanie skokanov. Spomedzi zástupcov hmyzu si môžeme všimnúť bohaté zastúpenie vážok, napr. hadovky lesklej pozdĺž obnoveného potoku Weidenbach.

Bučiacik močiarny

Žaba skokanová

Trsteniarik veľký

Trsteniarik pásikový

Odporúčania pre ďalší postup:

Koncept udržania nepriechodného močariska, kombinovaný so zreteľnými chodníkmi, ktorý umožňuje aj výskyt živočíšnych druhov v tesnom susedstve citlivých na vyrušovanie treba bezpodmienečne udržať. K tomu treba aj zabezpečiť zákaz iného využívania územia v areáli ako rybolov, člnkovanie atď. Krajinný park disponuje bohatou druhovou rozmanitosťou a má preto vysoký potenciál v možnostiach sprostredkovania prírody, pretože napriek neprístupnosti močaristého územia uprostred areálu sa dajú zvonku relatívne dobre pozorovať. Okrajová poloha pozorovacieho stanovišta by tieto možnosti ešte umocnila. Zmysel by mal aj cielený prírodovedný výskum rastlinného a živočíšneho sveta, keďže informácie o území a jeho význame ešte nie sú dostatočne známe. V strednodobom horizonte by sme privítali aj rozšírenie vlhkých plôch, napr. o pravidelne zaplavovanú roľu na západnom okraji krajinného parku.

6. Čerešňová aleja Glinzendorf

Opis:

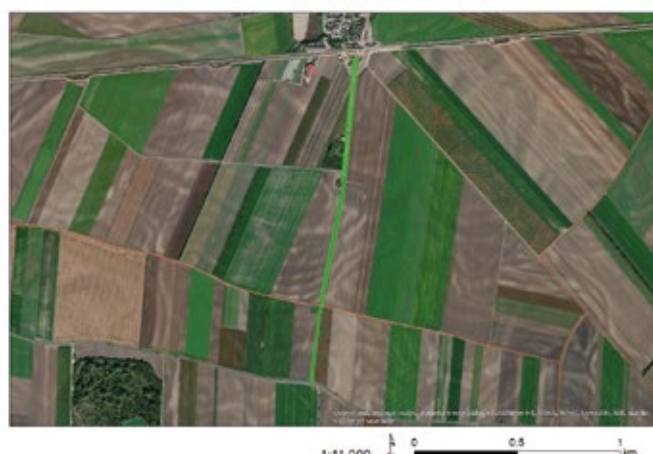
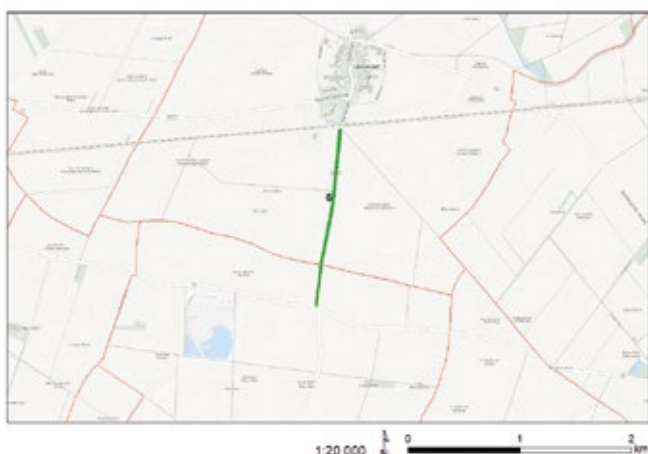
Keď vyjdeme z obce Glinzendorf smerom na juh, čoskoro si všimneme staré čerešňové stromy, lemujúce na oboch stranách cestu smerom do Rutzendorfu. Medzi nimi sú aj veľmi staré exempláre. V lete, keď čerešne dozrievajú, tu často vidáme aj „zberáčov“. Plody však nie sú obľúbené iba u ľudí: vychutnávajú si ich aj vtáky, najmä škorce. Prenikavo hlasno štebotajúce krdle škorcov možno potom sledovať v neuveriteľných letových formáciách. Sokoly myšiare a myšiaky hôrne využívajú alejové stromy ako pozorovateľne.

Čerešne aj iné alejové stromy sú charakteristické pre Marchfeld a nie sú iba v Glinzendorfe. Podľa historičky Annemarie Täubling pochádzajú z oveľa starších čias:

Podľa lesného poriadku z roku 1766 sa les stal veľkým klenotom krajiny. Každý majiteľ domu mal ročne zasadiť 20 stromov, medzi nimi aj rýchlo rastúce brezy a vrbu. Udržiavanie lesa tak bolo vlastníkom panstva a majiteľom uložené ako povinnosť. Dokonca aj chodníky a cesty sa mali osadiť ovocnými stromami podľa francúzskeho vzoru. Na pasenie kôz, oviec a ošípaných sa smeli využívať iba vyzreté lesy.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Glinzendorf	Glinzendorf	1,80 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Plody čereňových stromov sú vítaným zdrojom potravy rôznym druhom vtákov ako napríklad škorcom. V období kvitnutia na jar poskytujú stromy peľ rôznym druhom divých včiel (napr. osmie cornuty). Listy čerešne konzumujú húsenice motýľov morovitých, piadivkovitých a priadkovcov. Na veľmi starých exemplároch čerešní by mohli žiť aj veľmi zriedkavé pižmowce hnedé, známe aj ako eremity. Tento skarabeusovitý chrobák, ktorý je v Rakúsku chránený a kritický ohrozený žije v spráchnivelých dierach rôznych stromov ako dubov, vrb či ovocných stromov. Rozhodujúce sú spráchnivené diery týchto stromov, v ktorých substráte sa potom vyvíjajú jeho larvy. Eremit obýva iba stojace stromy, preto sú staré exempláre s viacerými dierami pre tohto chrobáka veľmi dôležité.

Škorec

Kvety čerešni priťahujú veľa návštevníkov.

Odporúčania pre ďalší postup:

Alejové stromy utvárajú krajinný obraz Marchfeldu a plnia okrem toho významné úlohy pre biodiverzitu. Osobitne staré exempláre je treba zachovať a ich životnosť predĺžiť citlivou starostlivosťou. K výrubu tohto stromu by malo prichádzať iba vo výnimočných prípadoch. Aby sa zabezpečilo prežitie aleje v ďalších generáciách odporúčame ju dopĺňať mladými stromami.

7. Stará dunajská kľučka

Opis:

Táto nenápadná priehlbina, zarastená vrbami je posledný zvyšok časti bývalého toku Dunaja. Priebeh kedysi priechodného koryta, ktoré bolo zrejme často aj plné vody, tiahnuceho sa od Groß-Enzersdorf cez Wittau po Probstdorf sa dá rekonštruovať už iba zo starých máp, napr. z Tretieho vojenského mapovania.

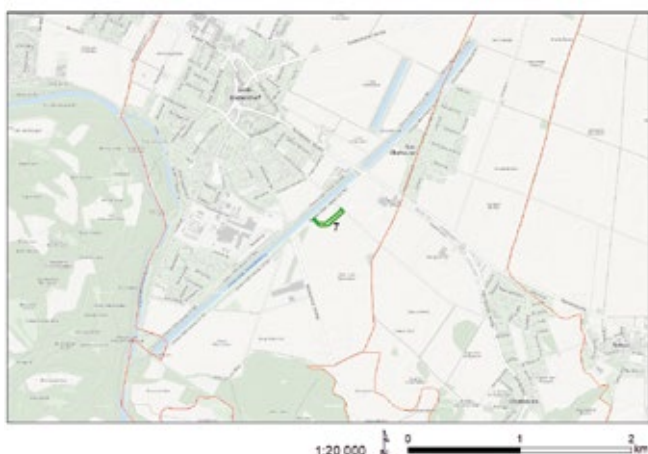
Tento klenot sa vyznačuje priekopou, zarastenou starými hlavovými vrbami a záhonmi, ohraničenou z jednej strany poľnou cestou na severovýchode a cestou č. L3013, resp. kanálom Dunaj-Odra na západe. Priľahlé lesíky sú obhospodarované lesnou správou.

Kanál Dunaj-Odra je umelá vodná cesta, ktorá bola pôvodne zamýšľaná ako spojovacia trasa z Viedne po rieke Morave až po Odru v Poľsku. Projekt však bol po približne jednom roku výstavby od r. 1939 do r. 1940 zastavený. 3. časť kanála Dunaj-Odra, hraničiaca s klenotom je záhradkárska osada a kanál sa využíva na rekreáciu, kúpanie a rybolov.

Ak ďalej sledujeme pôvodný priebeh priekopy smerom na západ, dostaneme sa na západnej strane kanálu Dunaj-Odra k ulici „Am Augraben“ (Pri lužnej priekope) – to je jasný odkaz na vtedajší charakter krajiny. Táto ulica teda vyznačuje bývalý priebeh priekopy a ústi napokon do ulice Friedhofsgasse.

Hlavové vrby stojace pri priekope sú značne bútlavé. Typická forma hlavových vrb vzniká v dôsledku ľudskej starostlivosti a užívania: počas mladosti sa kmeň skrúti na výšku 1 až 3 m. Ak sa každoročne robí ošetrojúci orez, vznikajú na jeho mieste stále nové výhonky. Kmeň vrby pritom zhrubne, až kým nevznikne typická „hlava“. Mladé výhonky sa používali na viacero účelov, napr. na zhotovenie metiel či košíkov. Využívanie konárov z vrby je doložené už zo staroveku.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Groß-Enzersdorf	Groß-Enzersdorf	0,92 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Táto špecifická starostlivosť o vrbby (zväčša sa využívajú vrbby biele alebo vrbby košíkarske) majú za následok vytváranie dutých štruktúr. Tieto sú často hniezdiskami a odpočívadlami pre vtáky ako sova obyčajná, dudok chochlatý či holub plúžik, ale aj netopiere. Hlavové vrbby produkujú veľa odumretého dreva, ktoré obýva viac ako 90 druhov chrobákov. Pevnú väzbu s vrbami majú aj nočné motýle ako drevotoč obyčajný.

Využívanie hlavových vrb má dlhú tradíciu.

Holub plúžik

Húsenica drevotoča obyčajného

Odporúčania pre ďalší postup:

K dlhodobému zachovaniu hlavových vrb odporúčame ošetrovacie opatrenia, ktoré spočívajú v ich „oholení“. V opačnom prípade časom vrbby váhu konárov nevydržia a rozpadnú sa. Tento úsek priekopy je posledný, ktorý je zachovaný v pôvodnej podobe. Priehlbina spôsobuje zmeny v mikroklimáte životného priestoru a mala by byť zachovaná. Aby sme tomuto klenotu dali viac priestoru, dalo by sa uvažovať o extenzifikácii či renaturácii susedných pozemkov. Keďže ide o hlbšie miesto, bližšie úrovni spodnej vody, navrhovali by sme aj vyhlbiť dočasnú vodnú plochu pre obojživelníky, aby sme týmto ohrozeným živočíchom poskytli možnosť neresenia. Toto opatrenie by sa dalo realizovať napr. v rámci „akcie hĺbenia rybníkov“ Rakúskej herpetologickej spoločnosti.

8. Lúka vlašských orechov

Opis:

Hneď vedľa obce Markgrafneusiedl leží trávnatá lúka, uprostred nej sa týči niekoľko starých stromov vlašských orechov. Sčasti sú obrastené brečtanom, niektoré sú už odumreté. Tieto štruktúry ponúkajú rôznorodé habitaty, odumreté a staré drevo vlašských orechov predstavuje živobytie pre mnohé druhy. V brečtanových porastoch na kmeňoch vtáky často zakladajú hniezda, útočiská tu nachádza hmyz, malé cicavce no rovnako aj lovné revíry. Lúka je bohatá na hmyz a zdrojom potravy pre beloritky, lastovičky aj dážďovníky, ktoré môžeme sledovať pri love. Okolité lúčne prielohy sa už dlhšie nevyužívajú pre poľnohospodárstvo, pravidelne sa kosia a zostávajú tak voľné.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Großhofen	Großhofen	5,61 ha	žiadny	voľný

Staré stromy vytvárajú hodnotné bútlavé štruktúry

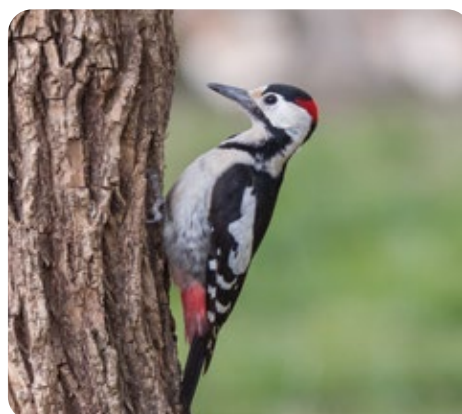

Modelové druhy:

Charakteristické pre tieto plochy sú ohrozené zvieracie druhy okrajových dedinských častí ako napr. jarabica, ďateľ hnedkavý či krutohlav hnedý.

Jarabica polná

Ďateľ hnedkavý (samček)

Odporúčania pre ďalší postup:

Je treba cielene zabezpečiť ošetrovanie lúčnych prielohov, pôvodných polí pomocou opatrenia „Ochrany prírody“, pretože súčasné zelené prielohy neboli v súčasnosti začlenené do Programu podpory. Veľkosť plochy a dobre rastúca vegetácia spolu so stromami, vrhajúcimi dobrý tieň ju predurčujú ako pasienok. Na udržanie súboru stromov je treba za niekoľko odumretých orechov vysadiť náhradu. Odumreté stromy by mali zostať na mieste ako hodnotné odumreté drevo..

9. Ulička hlavových vríb Langensee

Opis:

Vo vlhkej južnej časti Marchfeldu boli „jazera“ dôverne známy pohľad, ktorý si dnes už vôbec nevieme predstaviť. Už v 19. storočí tu boli už skôr močariská ako veľké vodné plochy a najneskôr začiatkom 20. storočia po nich zostali už iba biedne zvyšky. Jedným z týchto jazier bol Langensee juhovýchodne od obce Haringsee. O jeho existencii dnes svedčí ešte odvodňovacia priekopa lemovaná hlavovými vríbami. Pohľad do pôdnej mapy potvrdzuje bývalé mokrade, prezrádza ich slatinná vápenatá vlhká čierna pôda. Dnes tu pozdĺž priekopy stojí 33 silných hlavových vríb, imponantné stromy s veľkým významom pre biodiverzitu. Vríby biele majú spolu s dubmi najviac špecializovaného hmyzu spomedzi drevín. Veľká časť stromov však pozostáva z javora jaseňalistého, niektoré z nich vyrástli do starých a mohutných exemplárov. Priekopa je však značne eutrofizovaná a s výnimkou trstiny tu už nenájdeme žiadne zvyšky mokraďovej vegetácie.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Haringsee	Haringsee	1,30 ha	žiadny	registrovaný

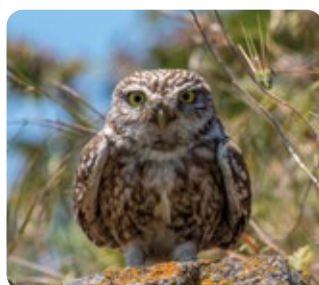

Modelové druhy:

Staré bütľavé hlavové vrby s množstvom odumretého dreva sú hostiteľmi bohatého živočíšneho sveta, ktorý však tu ešte nebol preskúmaný. Očakávať sa dajú obyvatelia mŕtveho dreva ako tkáč tkáčsky, možno aj ornitologické vzácnosti ako kuvik obyčajný a dudok chochlatý hniezdiaci v dierach. Zaujímavosťou je aj úspešné zahniezdenie výra skalného v starom hniezdisku myšiaka hôrneho. Typickými druhmi pre zarastenú priekopu sú hniezdiská slávika a trsteniarika spevavého.

Živé a bütľavé odumreté drevo

Kuvik obyčajný

Odporúčania pre ďalší postup:

Ulička hlavových vríb sa aspoň sčasti udržiava, napriek veku preto vyzerajú stromy celkom vitálne. Niektoré z nich sú však už odumreté. Veľmi dôležité je preto pokračovať v starostlivosti hlavových vríb pravidelným orezom najmenej každých desať rokov. Orezanie by sa nemalo nikdy robiť naraz, ale postupne po niekoľkých rokoch. Ulička hlavových vríb bola pôvodne hustejšia a aby sa zabránilo šíreniu javora jaseňolistého, mal by sa zasadiť väčší počet hlavových vríb pomocou sadeníc, ktoré sa dajú získať priamo z tunajších exemplárov. Na juh od tejto dobre zachovanej uličky je ešte ďalší kratší rad hlavových vríb pozdĺž priekopy vo výrazne prestarnutom stave. Ak to možnosti dovoľia bolo by veľmi dobré ak by sa začala ošetrovať aj táto skupina hlavových vríb.

10. Sandberg

Opis:

Tento klenot v najzapadnutejšom zákutí troch obcí Leopoldsdorf, Andlersdorf a Breitstetten je posledný zvyšok niekdajšej vegetácie piesočných dún v tejto krajine, ktorý medzičasom takmer zarástol lesom. Rastú tu ešte chránené druhy ako leopoldia chochlatá. Plochu však už dlhšiu dobu zarastá les a voľné časti boli navyše práve nedávno zalesnené. Suchý trávnik tak o niekoľko rokov nová vegetácia úplne vytlačí. Zalesnenie sa však možno kvôli suchým obdobiam veľmi neujme, zasadené dreviny ako agát biely, borovica lesná či borovica lesná pôsobia však celkom životaschopne.

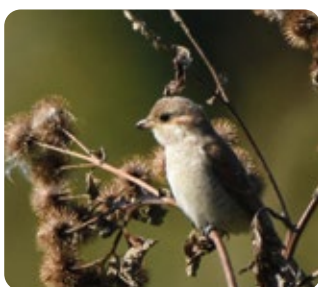
V 80-tych rokoch bol tento piesčité trávnik hodnotený ako dobre zachovaný suchý trávnik kostravy žliabkatej s regionálnym významom – okrem iného je najzápadnejšie položená existujúca piesčité duna Marchfeldu! Pozoruhodná je skutočnosť, že okolité pôdy sú vlhké čierne zeme a táto piesčité duna kedysi bola uprostred močaristého terénu – kedysi to bol zrejme pestrý raj biodiverzity!

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Leopoldsdorf im Marchfelde	Leopoldsdorf im Marchfelde	1,68 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Ukazovateľom prijateľného stavu tohto suchého piesčitého trávniku sú (kedysi) prítomné piesčité rastliny ako vratička mesiačikovitá, kostrava, kavyľ, kavyľ Ivanov ako aj nátržník piesočný, z ktorého už sotva nejaký exemplár nájdeme. O zoologickom význame tejto exponovanej lokality nie je prakticky nič známe, koncom 90-tych rokov sa tu ešte často vyskytovala jašterica krátkohlavá, druhové spektrum rovnokrí.

Strakoš obyčajný (samička)

Strakoš obyčajný (samček)

Leopoldia chochlatá

Jašterica krátkohlavá

Odporúčania pre ďalší postup:

Posledné zvyšky tohto bývalého Sandbergu by sa mali zveľaďovať cieľovým odstraňovaním drevín a odnesením vrchnej humusovej pôdnej vrstvy opäť do podoby voľnej pieskovej plochy. To je dosť dôležité, keďže zvyšné piesčité lokality sú na tomto území dosť izolované a každé útočisko tohto druhu je pre mnohé druhy kľúčové k prežitiu. Možno je nutné vyhlásenie za ochranný biotopový les, keďže podľa územného usporiadania tu má byť les. Potenciálnym „záchranným územím“ by mohlo byť stanovište bezprostredne susediacej veternej elektrárne smerom na juh. Voľná štrková pláň je životným priestorom špecializovaných druhov suchých trávnikov, rovnako ako sa to už podarilo na iných miestach pre špecializované druhy rovnokrídlovcov.

11. Mannsdorfský tok Faden

Opis:

Fadenbach je tok, lemujúci Dunaj na vzdialenosti mnohých kilometrov. Jeho prirodzenou funkciou je odvodnenie záplavových vôd z okrajových častí záplavového územia. Typickou vlastnosťou je úzky tok so silnou meandrovou dynamikou. Fadenbach začína od Dunaja južne od Mühlleiten, tečie územím pred nivami a stáča sa od obce Orth späť k luhom, kde sa pri Eckartsau spája s hlavným tokom. Pri Mannsdorfe prebieha mimo lužného lesa cez kultúrnu krajinu a s meniacou sa šírkou ho lemuje galéria lužného lesa. Pôvodne bol tento úsek Fadenbach bez stromov a dedinské vrbý siahali od obce až po breh Fadenbachu, ktorý zrejme slúžil aj ako brod a napájadlo pre dobytok. Dnes si to nevieme predstaviť, ale bol aj vhodnou vodou pre rybolov.

Na dunajskej strane toku Faden priamo na juh od Mannsdorfu ležala kedysi „Dedinka“, líniová obec Zeilendorf, ktorú založili sedliaci a z ktorej zostali už iba žalostné zvyšky..

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Mannsdorf an der Donau	Mannsdorf an der Donau	10,78 ha	žiadny	registrovaný

Modelové druhy:

Pre Mannsdorfský potok Faden sú typické rozšírené vtáčie druhy svetlých lužných lesov, najmä žlna zelená, slávik, vlha obyčajná alebo strnádka žltá. Význam pre herpetofaunu je nejasný, dá sa však predpokladať aspoň výskyt skokanov či ropuchy bradavičnatej.

Žlna zelená

Skokan

Ropucha bradavičnatá

Opatrenia pre ďalší postup:

Lesy pozdĺž toku Faden sú relatívne mladé a ich hospodárske využitie je kvôli blízkosti obce stálou možnosťou. Z hľadiska ochrany prírody by bolo dobré, ak by sa existujúce územia so starým drevom cielene vyňali z obhospodarovania. V odľahlejších oblastiach toku Faden, napr. ďalej od ciest by sa mali zalotiť malé priehlbiny ako „ropušie tône“ kvôli skvalitneniu situácie s neresením obojživelníkov. Poklesom spodnej vody a častejším výskytom suchých rokov sa podmienky pre túto skupinu obojživelníkov a podobné živočíchy v tejto lokalite zhoršili.

12. Hrádzová priekopa v Marcheggu

Opis:

Zreteľne viditeľným pozostatkom Marcheggu ako vojenského tábora, ktorý v 13. storočí založil Přemysl Otakar II. sú hradby, obkolesujúce mesto z troch strán. Na západnej a čiastočne južnej strane sú hradby lemované dvojdielnou sústavou priekop, rozdelených hrádzou. Aj tá slúžila na obranu. Na obrannej línii, ktorá bola kedysi určite bez akýchkoľvek drevín, medzičasom vyrástol hustý zmiešaný les, ktorého dominantnou súčasťou je rad vysokých dubov letných. Pravdepodobne stáli celé desaťročia samostatne a mali tak možnosť vyrásť do obdivuhodných rozmerov s mohutnými korunami. Hrádzová priekopa zarástla stromami až v posledných dekádach a teraz vytvára tienistý listnatý les pozdĺž okružnej cesty okolo Marcheggu.

Okrem pestrej fauny listnatého lesa, z ktorej vyniknú najmä viacero druhov ďatľov ukrývajú mocné stromy celý rad vzácných a špecializovaných obyvateľov starých dubov bohatých na mŕtve drevo. Nájde tu predovšetkým fuzáča veľkého so svojimi impozantnými chodbičkami. Lahko môžeme objaviť aj mravca Dolichoderinae so svojimi veľkými kolóniami a zreteľnými mravčiami cestičkami, nápadný je aj svojou trojfarebnou kresbou.

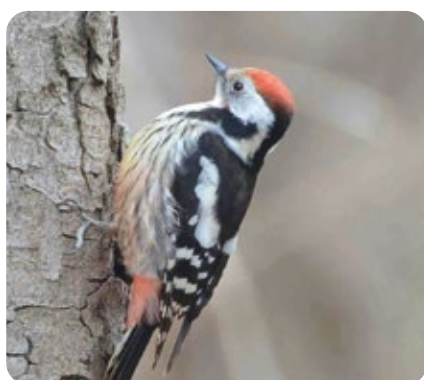
Celý lesný fond pozdĺž mestských hradieb od brány Wiener Tor na západe až po bránu Groißenbrunner Tor bol vyhlásený už r. 1957 za chránený krajinný celok a r. 1977 za prírodnú pamiatku. Obec Marchegg dostala za úlohu zachovať aj starý lesný celok, čo znamenalo aj prebranie „prebytočného porastu s prísny zachovaním celého lesného fondu hodného ochrany“. Za viac ako 40 rokov od vyhlásenia ochrany viacero starých dubov zhnilo a bolo z fondu vyradených. To však viedlo k strate významného objemu mŕtveho dreva aj negatívnej zmene impozantného charakteru okružnej cesty.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Marchegg	Marchegg	3,02 ha	Prírodná pamiatka od 13.4.1977	voľný

Modelové druhy:

Osobitne hodnotný je výskyt obyvateľov starého dreva ako fuzáč veľký, mravce Dolichoderinae ako aj ďateľa prostredného či muchárika bielokrkýho.

Ďateľ prostredný

Muchárik bielokrký

Odporúčania pre ďalší postup:

V budúcnosti by sa mali lesnícke opatrenia obmedziť výlučne na redukciu podrastu, ktorá by viedla aj k zlepšeniu vitality starých veľkých stromov. Tieto stromy treba pravidelne kontrolovať aj ošetrovať, aby sa umožnila ich čo možno najdlhšia životnosť. Nebezpečné stromy, ktoré treba vyrúbať, musia zostať na mieste, ako je to teraz aby tento objem mŕtveho dreva zostal životným priestorom. Okrem toho by bolo potrebné cielene vysádzať ďalšie duby na miestach, kde došlo výpadkami k medzerám.

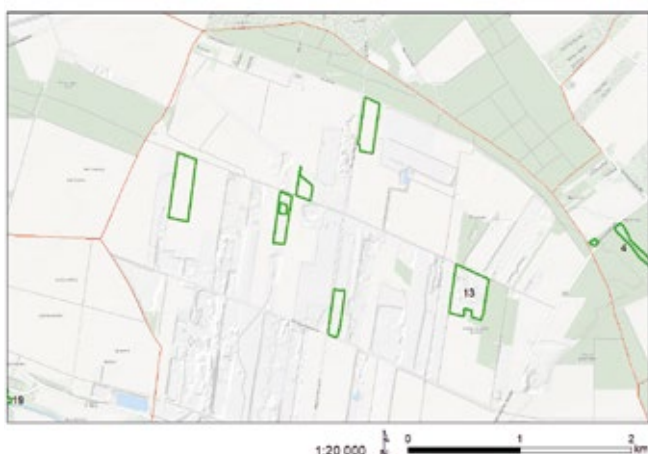
13. Pasienky ležiaka úhorového Zinsäcker – vonkajšia priekopa

Opis:

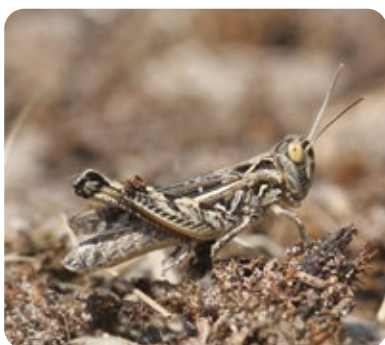
Životným priestorom, ktorý stáročia určoval krajinný obraz a hospodársku lúku v Marchfelde boli rozľahlé suché pasienky, ktoré mala každá obec a kde sa vyhánali pastevné zvieratá obyvateľov. V priebehu veľkej agrárnej transformácie v prvej polovici 20. storočia všetky z nich zanikli a premenili sa na ornú pôdu. Iba najkrajnejšie lokality boli zalesnené alebo zachránené až do dnešných čias, no bez potrebného obhospodarovania pasienkov. Chovateľovi hovädzieho dobytku, farmárovi Vinzenzovi Harbichovi z Aderklaa sa však nepozorovane podarilo obnoviť od r. 2012 pasienkové hospodárstvo v centrálnej časti Gänserdorfskej terasy. Medzičasom sa sem nastahoval už zaniknutý svet živočíšnych a rastlinných druhov. Na obrovskom území s ťažbou štrku na sever od obce Markgrafneusiedl sa medzi využívanými roľami nájdú dobytkom spásané lúky a prielohy, ktoré sa postupne menia na typické marchfeldské pasienky. To je z hľadiska ochrany prírody mimoriadne potešujúca správa! Pôvodne bol životný priestor koncipovaný pre ležiaka úhorového v rámci kompenzačných úprav, r. 2019 tu došlo k objavu významnej populácie konika štíhleho, ktorý bol už pol storočia považovaný v Marchfelde za zaniknutého! Uvedené plochy nie sú ešte vedecky skoro vôbec prebádané, údaje o botanických špecifikách teda úplne chýbajú. Môžeme tu očakávať mnohé prekvapenia.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Markgrafneusiedl	Markgrafneusiedl	38,95 ha	zmluvná ochrana prírody	Registrovaný

Modelové druhy:

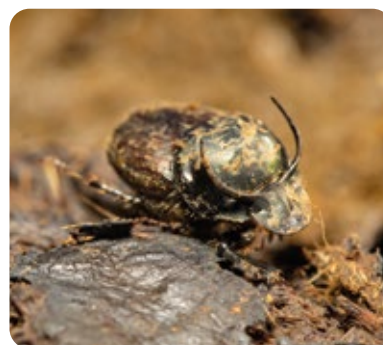
Charakterovými druhmi bývalých suchých pasienkov Marchfeldu sú ležiač úhorový a koník štíhly, hviezdy tunajšieho špecifického klenotu. Osobitný význam má aj bohatá fauna hnojníkov, ktorá sa tu podľa prieskumu Tobiasa Schernhammera usadila už po pár rokoch.

Koník štíhly

Ležiač úhorový

Hnojník

Odporúčania pre ďalší postup:

Extenzívne spásanie dobytkom na suchých lokalitách

Je potrebné každopádne pokračovať v terajšom extenzívnom spásaní dobytkom a rozšíriť ho aj na ďalšie územia komplexu týchto štrkovísk. Od r. 2016 sú spásané aj časti areálu štrkoviska pri Untersiebenbrunne a aj tu nastáva veľmi podobný vývin. Extenzívne spásanie by sa mohlo etablovať ako ochranný optimálne využitie veľkých území ťažby štrku v Marchfelde.

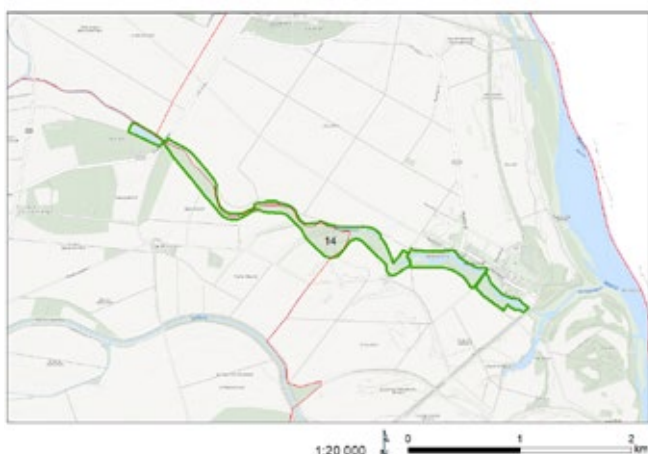
14. Ústie potoka Stempfelbach

Opis:

Takmer 4,5 km dlhý dolný tok potoka Stempfelbach medzi Grafenweiden a protipovodňovou hrádzou Marchfeldu pri obci Markthof je najprirodzenejší a najkrajší úsek tečúcich vôd celého Marchfeldu a zrejme aj posledný bezzásahový úsek nížinného potoka v Dolnom Rakúsku. Na riečnej strane hrádze pokračuje jeho tok cez „Serenu“ ešte takmer 1,5 po vyústenie do bočného ramena rieky Moravy. Trasa toku zodpovedá do značnej miery historickému priebehu toku potoka Stempfelbach. Aj výrazné rozšírenie toku vzdutím na ochrannej hrádzi je zakreslené na starých mapách ako vzdutie ústia do rieky Moravy, ktoré ešte nebolo také zahĺbené. Časti dnešného lužného lesa, najmä územia neďaleko obce, spočívajú na bývalých lúkach, majú však výrazne prírodné zloženie, ktorým sa radi ku klasickému mäkkému luhu. Úzke prepojenie neregulovaných tečúcich vôd, stojatých zátok s trstinou a množstva starých drevín s bohatým výskytom mŕtveho dreva vytvárajú mimoriadnu heterogénnosť životného priestoru. Voči susediacej intenzívne obhospodarovanej poľnohospodárskej krajine je tok ohraničený hrádzami, ktoré majú brániť povodniam zo zadržanej vody, tieto sú však dostatočne ďaleko na okraji luhov, aby umožňovali aj rozvoj Stempfelbachu. Na západnom okraji bol tejto prirodzený priebeh toku vylepšený rozšírením priekopy s rozsiahlou vlhkou trstinovou zónou.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Registrovaný
Engelhartstetten	Markthof	50,94 ha	čiastočná zmluvná ochrana prírody	vstup

Modelové druhy:

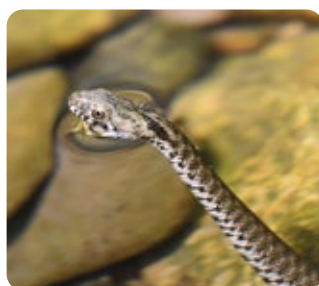
Na týchto miestach máme veľmi bohaté spektrum živočíchov aj rastlín nížinných potokov, k nim však existujú ešte iba sporadické prieskumy. Spomenúť môžeme výskyt všetkých domácich šklabiek (s výnimkou perlorodky riečnej), pre ktoré sú dôkazy z susedného ústia „Sereny“. O rybách nie je veľa informácií, rozmanitosť štruktúr však naznačuje širokú druhovú paletu. Bohaté je aj zastúpenie vtáčej fauny, vo veľkých počtoch sa vyskytujú hniezdiace vtáky aj druhy, hľadajúce iba potravu. V archíve BirdLife existujú od roku 2013 doklady o 110 rôznych vtáčích druhoch z tejto časti krajiny, minimálne 60 z nich s veľkou pravdepodobnosťou hniezdia. Ako lužné hniezdiace vtáky môžeme uviesť v prvom rade hus divú, bučiacika močiarného, potápku malú, hajku tmavú, rybárika riečného, ďateľa malého, svrčiaka slávikovitého a kúdeľničku lužnú. Pozoruhodný ja napr. spací úkryt beluše veľkej na úseku nad Kotbrücklom. Zvieratom, určujúcim krajinný ráz je aj bobor, ktorý v dolnom úseku už niekoľko rokov obýva bobrí hrad. Zaujímavosťou je aj výskyt inak veľmi zriedkavej užovky fírkanej v Marchfelde. Botanicky je toto územie iba málo preskúmané, náhodné odbery však potvrdzujú neobyčajnú flóru. To sa týka napr. veľmi vzácnnej potočnice lekárskej v panónskom priestore alebo aj okrasy okolikatej či mliečnika močiarného.

Rybárik riečny

Bobor

Užovka fírkaná

Okrasy okolikaté

Odporúčania pre ďalší postup:

Udržanie tohto prírodného toku Stempfelbachu má najvyššiu prioritu. Ako kompenzačné opatrenie za zásahy do Národného parku Dunajské luhy v rámci sanácie hrádzi bola časť lesných plôch vo vlastníctve Rakúskej republiky trvalo vyradené z užívania a prenechané prírodnému vývinu. K zabezpečeniu priechodnosti Stempfelbachu od rieky Moravy proti prúdu sa už dlhú dobu plánuje rybovod v úseku priepustu cez protipovodňovú hrádzu, mal by sa realizovať v nasledujúcich rokoch. Okrem toho by sa mal vykonať aj cieľový výskum tohto klenotu z pohľadu ochrany prírody.

15. Pasienok Satzlingen

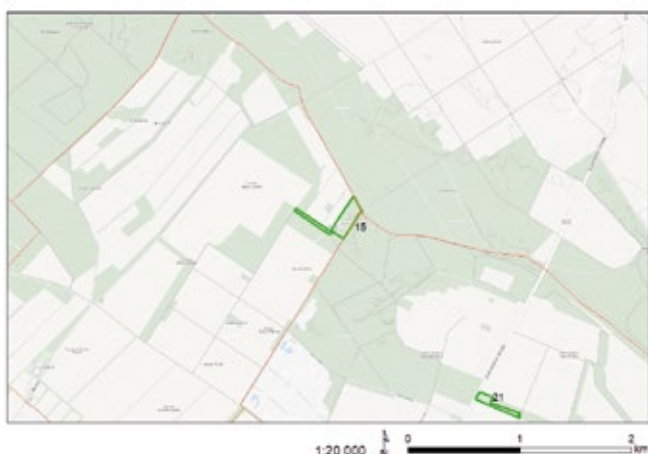

Opis:

Klenot „Pasienok Satzlingen“ je suchý trávnik s rozlohou viac ako 5 ha na piesčitom podklade v katastrálnej obci Neuohof (obec Untersiebenbrunn). Jemné terénne vlny a kavyľové pláne odkazujú na niekdajšiu dunovú krajinu („púštnu krajinu“). Pozemok v súkromnom vlastníctve sa sčasti obhospodaruje ako lúka s pravidelným kosením.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Untersiebenbrunn	Neuhof	5,62 ha	čiasočná zmluvná ochrana prírody	Neprístupný

Modelové druhy:

Slamiha piesočná a kavyl' dodávajú klenotu „Pasiенок Satzlingen“ osobitný stepný charakter. Sú to zvyšky niekdajšej „púštnej krajiny“, ktorá sa údajne nachádzala na severu od Neuhoftu. Vytváraním vetrolamov a borovicových lesov sa ľudia snažili zabrániť ďalšiemu postupu pohyblivých pieskových dún, ktoré vznikli ešte viatymi pieskami v dobe ľadovej. Voľné piesočnaté miesta sú veľmi hodnotnými hniezdiskami rôzneho druhu hmyzu, okrem iného aj mnohých druhov divých včiel.

Slamiha piesočná

Odporúčania pre ďalší postup:

Glejovka americká je neofyt

Spásanie dobytkom môže zvýšiť druhovú rozmanitosť a hodí sa aj k manažmentu neofytov.

Na tejto ploche sa šíri glejovka americká a vytláča citlivú vegetáciu piesčitých trávnikov. Z tohto dôvodu je treba neodkladne realizovať manažment neofytov. To isté platí aj pre odstraňovanie pajaseňa žliazkatého. Veľmi vhodnou metódou údržby týchto plôch by bolo extenzívne spásanie dobytkom, aby zostali voľné ako aj k podpore vegetácie suchých tráv. Do manažmentu by bolo dobré začleniť aj susediaci zelený prieloh, kvôli potlačeniu neofytov aj na týchto miestach..

16. Zámocký park Obersiebenbrunn

Opis:

Zámocký park Obersiebenbrunn sa radí k panským zámockým sídlam v Marchfelde, ktoré boli udeľované predovšetkým zaslužilým vojvodcom. Uprostred rozľahlej krajiny roľníckeho rázu vyrástla honosná stavba s nákladnou záhradnou plochou, pozostávajúcou z veľkého počtu stromov, lúk a veľkých rybníkov, členených geometricky tvarovanými chodníkmi. Cez tento zámocký park preteká ešte malý potok Stempfelbach, ktorý pramenil povyššie areálu a ktorý naplňa aj tunajšie rybníky. Dnes zásobuje priekopa Obersiebenbrunn systém marchfeldských kanálov, spájajúci Rußbach a Stempfelbach, rybníky sú však suché.

Kvôli jedinečnosti tohto celku pre krajinu tohto regiónu vyhlásil zemský radca v Gänserndorfe zámocký park Obersiebenbrunn už 14.8.1940 za chránené krajinné územie. R. 1979 bol areál vyhlásený za chránené prírodné územie. Samotný historický zámocký park je pamiatkovo chránený od 31.3.2001. Súbor starých stromov, bujné prechody vegetácie medzi alejami a priesekami a prepojenie so zvyškami mokradí Stempfelbachu vytvárajú zo zámockého parku pozoruhodné útočisko pre zver a rastliny, patriace do sfér tvrdého ľahu. Potok Stempfelbach tečie priamo cez park a zásobuje aj dve malé tône a priekopu v časti rondelu.

Park je však poznačený intenzívnym využívaním ako jazdecký areál po celé desaťročia, verejnosť však nemala žiadnu možnosť toto chránené prírodné územie navštíviť. Nedávno padlo rozhodnutie o zrušení jazdeckých športov v areáli, park však musí byť z bezpečnostných dôvodov zatvorený. Dôvodom je veľká prevaha jaseňa v poraste (cca. 70% celkového objemu stromov) spolu s odumieraním jeho výhonkov, čo vytvára veľké riziko pre návštevníkov.

Michael Bierbaumer vykonal aktuálny prieskum, ktorý potvrdil mimoriadny význam parku pre bohaté zastúpenie vtáčích druhov. Potvrdených je najmenej 29 hniezdiacich druhov. V oblasti herpetofauny sa podarilo preukázať prítomnosť ropuchy bradavičnatej, skokana štíhleho a jašterice krátkohlavej.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Registrovaný
Obersiebenbrunn	Obersiebenbrunn	42,57 ha	Chránené prírodné územie	vstup

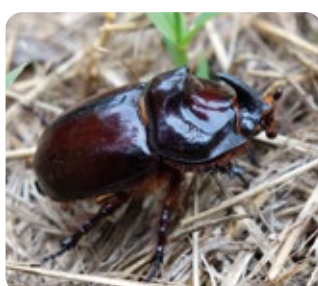

Modelové druhy:

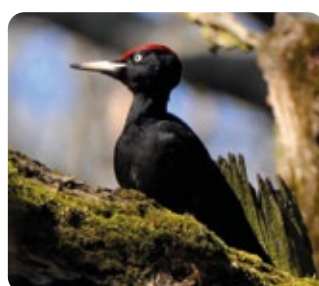
Charakteristickým je vysoký podiel obyvateľov starého dreva spomedzi hniezdneho vtáctva, napr. holuba plúžika, žlny sivej, žlny zelenej, tesára čierneho, ďateľa stredného, ďateľa malého a muchárika bielokrkeho. Príznačný je aj výskyt veľkých xylobiontných druhov chrobákov ako roháča, nosorožteka obyčajného či fuzáča veľkého.

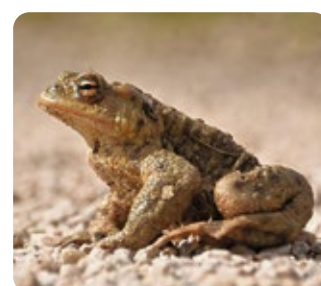
Roháč (samček)

Nosorožtek obyčajný

Tesár čierny

Ropucha bradavičnatá

Odporúčania pre ďalší postup:

Najväčšiu hodnotu z pohľadu ochrany prírody majú staré vysoké stromy, najmä dub letný, topol biely, brest väzový či lipa malo- a veľkolistá. Citlivou údržbou by mali zostať stromy v pôvodnej podobe s uvoľnenou stromovou korunou. Strata významného podielu lesného fondu v dôsledku úhynu jaseňových výhonkov by mohla byť pozitívna k dosiahnutiu tohto cieľa, pretože koruny starých jedincov opäť získajú viac svetla. Drevo jaseňov, ktoré treba z bezpečnostných dôvodov vyrúbať, by malo zostať na mieste k ochrane živočíchov v mŕtvom dreve. Zmysel by malo aj oživenie obidvoch plytkých rybníkov v centrálnej časti parku a to cieleným zásobením vody zo Stempfelbachu. Tým by došlo k zásadnému skvalitneniu chránenej prírodnej oblasti pre vodné živočíchy ako napr. vodné vtáctvo a obojživelníky. Zarybneniu by sa malo zabrániť.

17. Stará aleja pri priekope Angergraben

Opis:

Priekopa Angergraben resp. Alte Mühlbach sa tiahne od obce Zwerndorf medzi obcami Oberweiden a Baumgarten an der March a je na úseku Brucksee lemovaná starou dubovou alejou na cca. 1,3 km dĺžky, ktorá zrejme kedysi husto stála vo dvoch radoch na oboch brehoch. Aj dnes tu nájdeme veľký počet majestátnych dubov. Starostlivosť o aleju je však minimálna, mladšie stromy vrástli do nej, čo výrazne mení jej zjav a vplyv na charakter krajiny. V južnej časti dnes stojí ešte deväť svedkov pôvodnej kultúrnej krajiny, severná časť priekopy skrýva zrejme ešte viac z nich. Táto aleja je však aj významným útočiskom a migračnou osou zvieracích druhov nív v otvorenej štruktúre terénu, ktorý s nivami susedí. Napr. výskyt srdcovca jablčnikovitého dokazujú úzke prepojenie so susediacim luhom rieky Moravy.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Oberweiden	Weiden an der March	2,59 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Najhmatateľnejším modelovým druhom tohto klenotu je fuzáč veľký, ktorého nápadné chodbičky možno ľahko nájsť aj spočítať; v aleji sa skrývajú samozrejme aj ďalšie početné sylobiontné druhy hmyzu. Počas prieskumu z 20.2.2017 bolo možné preukázať fuzáča veľkého v troch prípadoch z deviatich veľkých stromov, šesť ostatných stromov bolo vo vitálnom stave a neumožnilo pohľad na situáciu pod ich kôrou.

Chodbičky fuzáča veľkého

Hrčiarka kalichová

Odporúčania pre ďalší postup:

Tento rad starých stromov, ktoré sú v tomto teréne pred dolným tokom Moravy jedinečné je treba bezpodmienečne dlhodobo zachovať a zveľaďovať. Prvým krokom by bolo vyradenie užívania aleje obcou Weiden an der March. Zdokumentovanie existujúcich stromov – ich polohy, rozmerov a vitality by malo priniesť spoľahlivé aktuálne údaje. Vysoké stromy s dominantnými korunami by sa mali prerezať, aby sa znížil konkurenčný tlak mladších a rýchlejšie rastúcich druhov stromov. V úsekoch, kde má aleja už viacej medzier, by sa mali dosadiť nové stromy, podľa možností doby, eventuálne lipy veľko- a malolisté ako aj brest väzový. Na konfliktných miestach pri hospodárskych cestách má zmysel opatrný orez častí korún, ohrozených odlomením. Získané mŕtve drevo by malo zostať súčasťou aleje.

18. Orther Mühlumpf

Opis:

Tento klenot s bohatou históriou nájdeme na okraji Národného parku Donau-Auen. Ide o lužný zážitkový areál Národného parku Donau-Auen, zámocký ostrov - „Schlossinsel“. Areál je prístupný počas otváracích hodín Centra národného parku schlossORTH po kúpe vstupenky buď samostatne alebo so sprievodcom.

V obci Orth an der Donau sa od 15. storočia nachádzal na toku Faden vidiecky mlyn, píše o nej historička Annemarie Täubling: Bol jeden z mála vidieckych mlynov na okolí. Poháňala ju voda. Hať („Erch“) sa spomína už r. 1421. Mlyn stál na grunte Mühlgrund (dnešnom „Jägergrund“, kedysi zvanom Germnudelgrund). Na mieste zvanom Mühlumpf môžeme jeho polohu ešte vytušiť. Odtoková priekopa, tzv. Mühlgraben, ústi do potoka Faden. Pôvodný privádzací vodný náhon najskôr odbočoval nad „Rossschwemme“. V 19. storočí prítok vody do mlyna v dôsledku regulačných prác na potoku Faden pri obci Mühlleiten poklesol, preto sa rozhodlo o vybudovaní nového privodu vody pre mlyn. Hať premiestnili do Wörtl. Kvôli nedostatku vody bola prevádzka mlyna okolo r. 1880 zastavená. Už v 17. storočí boli sťažnosti kvôli nedostatku vody počas zimy a suchých letných období, mlelo sa iba pri vyššom stave vody. Význam mlyna uznala r. 1819 aj tzv. „Povodňová komisia“, ktorá sa vyslovila proti ďalšiemu rušeniu potoka Faden nad obcou Orth. 1. marca 1830 bol po ľadochode mlyn úplne zničený, no od r. 1835 je ako mlyn a píla opäť v prevádzke.

V priebehu prác v exteriéri Centra Národného parku (zámockého ostrova) boli pod vrstvami nánosov odkryté trámy a koly masívnej drevenej konštrukcie, ktoré boli interpretované ako zvyšky brehových úprav alebo lodného prístaviska. Dendrochronologicky boli datované do obdobia polovice 16. storočia. V tejto súvislosti sa dá uvažovať aj o mlynskej konštrukcii alebo podobnej stavbe.

Lokalita Orther Mühlumpf nám pripomína, ako mnohostranne sa kedysi využíval Faden ako rameno Dunaja. Dnes si už naozaj nevieme predstaviť, že tento dnes už sčasti vyschnutý tok využívali kedysi na rybolov, výrobu potravín a dokonca ako prepravnú cestu. Regulačnými úpravami bolo rameno Faden r. 1905 od Dunaja odrezané. Aj keď tok ramena Faden stratil svoju dynamiku, zostáva životným priestorom mnohých osobitných druhov ako rybárík riečny, korytnačka močiarna, bobra, rôznych druhov rýb, obojživelníkov a plazov.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Orth an der Donau	Orth an der Donau	2,77 ha	žiadny	registrovaný

Modelové druhy:

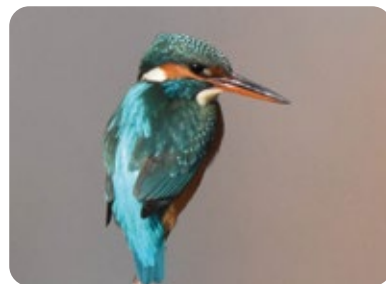
Korytnačka močiarna je jediným domácim zástupcom korytnačiek v strednej a severnej Európe. Je vlajkovým druhom Národného parku Donau-Auen. Jej nároky na životný priestor sú vysoké, preto sa jej ochrane v Národnom parku Donau-Auen venuje veľká pozornosť. Pri Mühldumpfe môžete korytnačky močiarna nerušené sledovať vo svojom prirodzenom prostredí. Ďalším vlajkovým druhom Národného parku je rybárik riečny. Aj toho môžeme zazrieť pri potápaní a love malých rýb. V Rakúsku stratil podobne ako korytnačka močiarna modrasto lesknúci sa vták svoj životný priestor v dôsledku regulácie riek. Okrem malých rýb, ktoré často loví rybárik (napr. čereble) môžeme v tomto klenote spomenúť štuku ako modelový druh. Cez Zámocký ostrov (zážitkový areál Národného parku Donau-Auen) je prístup do prírodného akvária, ktoré vám umožní vidieť pôsobivého dravca zoči-voči. Počas prevádzky mlyna bola štika zrejme typickým zástupcom fauny ramena Faden. V súčasnosti sa štika s dĺžkou 1 až 1,5 m vyskytuje vo Faden iba výnimočne pri vyššom stave vody. Pôsobivá je však herpetofauna ako žaby, ropucha bradavičnatá, mlok bodkovaný, užovka fíkaná a užovka obojková. Na slnečných svahoch môžete stretnúť aj užovku hladkú či užovku stromovú. Hmyz je zastúpený bohato, spomenúť treba vážky a typických zástupcov lužnej fauny – komáre: Na území Národného parku je známych 15 rôznych druhov komárov! Lokalita Mühldumpf v Orthe je významným loviskom pre netopiere, ktoré sa počas dňa ukrývajú v krove zámku Orth a kde sa rodia aj ich mláďatá. Prominentným zástupcom týchto živočíchov je ucháč sivý. Breh lokality je charakteristický typickou lužnou vegetáciou s rôznymi druhmi vrb a topoľmi plnými imela.

Korytnačka močiarna

Štika

Rybárik riečny

Odporúčania pre ďalší postup:

V rámci projektu LIFE „Prepojenie vôd & manažment životného priestoru Donauauen“ boli vykonané vodohospodárske opatrenia v prospech revitalizácie ramena Faden v rokoch 1998 až 2001 ako aj 2004. Izolované kľučky tohto ramena sa prehĺbením terénu podarilo opäť pospájať. Prehĺbený bol aj Mühldumpf a Mühlgang – prítok k mlynu. Tieto revitalizačné opatrenia treba privítať aj v budúcnosti. Zámocký ostrov každoročne ponúka mnohým návštevníkom pestrý pohľad do sveta zvierat aj rastlín a prispieva tak významne k tvorbe povedomia o životnom prostredí. Stalo by za to považovať o rozšírení areálu Zámockého ostrova o susedné pozemky

19. Náves Dorfanger

Opis:

Keď prichádzate z obce Aderklaa a vchádzate do malej dedinky Parbasdorf je brezová aleja pozdĺž hlavnej cesty dosť nápadná. Už obci píše už Schweickhardt: „Pútnik uvidí Parbasdorf v Marchfelde ako obec na úplnej rovine. Zbadá dva rady domov, rozdelené potokom Rußbach na dve rovnaké časti, ktoré sú od seba dosť vzdialené, domy sú pokryté slamou [...]. Doplníme iba, že obec je veľmi stará a kedysi sa volala Bärbelsdorf.“ Svojou odľahlosťou je náves Parbasdorf (kedysi aj Barbasdorf) stále typicky vidieckou usadlosťou so 170 obyvateľmi s rozľahlými zelenými plochami uprostred obce. Náves má „ostrovnú“ polohu medzi potokmi Rußbach a Mühlbach. Pozdĺž potoka Rußbach lemuje obec stará lipová aleja, ktorá obchádza aj kostol Najsvätejšej Trojice, vystavenej v 19. storočí. Nájdem tam sadovú lúku so starými ovocnými a listnatými stromami a záhony, kde hodnotný životný priestor tvorí aj mŕtve drevo. Lúka sa však kosí relatívne neskoro, preto je plocha rajom pre hmyzí svet. Pohľad do Stabilného katastra prezrádza na tomto mieste niekdajšie repné polia. Na protilahlej strane, na juh od potoka Rußbach boli tzv. „bylinné záhrady“. Keďže tieto plochy zostali dodnes zelené a boli udržiavané prirodzeným spôsobom, môžeme v tejto malej obci zazrieť mimoriadne vtáčie druhy ako stehlík konôpka, ďateľ hnedkavý a krutohlav hnedý. Počas kvitnutia líp sem do lipovej aleje prilieta veľa návštevníkov na zber nektáru. Kostol Svätej Trojice by mohol byť potenciálnym útočiskom pre netopiera. Kosené lúky na návsi sú určite výbornými loviskami.

Na záver môžeme ešte uviesť, že na Parbasdorf zaútočili r. 1809 napoleonskí vojaci, ktorí obec takmer zničili. Túto udalosť pripomína aj napoleonský pomník.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Parbasdorf	Parbasdorf	2,03 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

V tomto klenote zostáva veľký potenciál životného priestoru pre klasické vtáky ľudských sídel ako drozd, červienka obyčajná, kanárik poľný, stehlík konôpka, škorec či ďateľ veľký, ale aj zriedkavé druhy ako krutohlav hnedý a ďateľ hnedkavý. Parbasdorf je pravdepodobne atraktívnym lovným a životným priestorom aj pre netopiere, chýbajú nám však žiaľ detailnejšie výskumy. Bohato štruktúrovanú kosenú lúku, plnú záhonov a roztrúsených stromov hojne navštevujú rôzne motýle ako žltáčik rešetliakový, babôčka admirálska a babôčka pávoooká. Lipová aleja láka počas kvitnutia početné divé včely (napr. čmeľa zemného). Pod lipami alebo ich kmeňmi pozorujeme často zhromaždiská cifruší bezkrídlych, ktoré si pochutnávajú na opadaných lipových semenách. Na pestrých zelených lúkach sa vyskytuje aj užitočný slizniak veľký.

Slizniak veľký

Čmeľa zemný na slnčnici

Stehlík konôpka (samček)

Odporúčania pre ďalší postup:

Dôležitými cieľmi obce by mali zostať prirodzená údržba zelených plôch aj zachovanie starých stromov (týka sa lipovej aleje aj stromov na sadovej lúke). Jednotlivé časti lúky s ich štruktúrovanou rozmanitosťou a bohatstvom sa dajú optimalizovať čiastkovým mozaikovým kosením. Odporúčame dôkladnejší prieskum situácie ohľadom netopierov a prípravu útočísk pre netopiere, resp. sprístupnenie kostola pre tieto zvieratá (pokiaľ sa tak už nestalo).

20. Lipová aleja na Bahnstraße

Opis:

Táto pôsobivá stará lipová aleja s dĺžkou viac ako 800 m vedie od hlavného námestia Hauptplatz s krásnou starou skupinou dubov pozdĺž ulice Bahnstraße smerom von z mesta. Kedysi siahala až po železničný priechod krajinskej cesty cez železniciu – Ostbahn, pri rekonštrukcii nadjazdu v roku 2020 však bolo veľa starých líp vyrúbaných a z aleje odstránených. Niekoľko chorých stromov postihol rovnaký osud, namiesto nich však vysadili nové. Novou výsadbou bola obnovená aj jej pôvodná dĺžka až k železničnému priechodu. Cieľom je o niekoľko desaťročí dosiahnuť návrat k pôvodnému stavu rovnomernej aleje 80 starých stromov. Lipy môžu žiť aj do 1000 rokov a poskytovať ako všetky staré stromy aj zdroj potravy a životný priestor pre rozsiahly počet druhov. Kvety vábia bohaté spektrum hmyzu, na starých lipách môžeme nájsť niekoľko bŕtlavín s čerstvým trusom. Ľudia lipy oceňujú najmä kvôli ich omladzovacej schopnosti. Časom sa kmeň naplní práchnivejúcou pôdou, čím dáva vzniknúť novým koreňom.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Raasdorf	Raasdorf	1,00 ha	žiadny	voľný

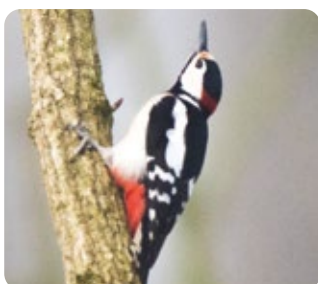

Sadenie mladých stromov v lipovej aleji

Modelové druhy:

Zvieracie druhy starých líp, vystavených slnku a bohatých na mŕtve drevo a považovaných za hostiteľov pestrých foriem života sú modelové druhy tohto klenotu. Nikto ich ale ešte dôkladne nepreskúmal. Nájde sa tu azda aj pižmovec hnedý ako vrcholový druh? Typickými zástupcami sú však aj druhy z okrajov sídiel ako ďateľ hnedkavý a frekventovaný ďateľ veľký ako aj rôzne druhy netopierov, obývajúce stromy v bŕtlavinách. Ich výskyt je však tiež viac-menej nepreskúmaný. Alejové stromy môžu byť pre netopiere dôležitými modelovými štruktúrami, predstavujúcimi prepojenie medzi hniezdiskom a lovným revírom.

Párik ďateľov veľkých

Netopier hrdzavý

Netopier hrdzavý

Odporúčania pre ďalší postup:

Aleja by sa mala systematicky udržiavať najmä v súčasnosti počas rastovej fázy dosadených stromov, nevyhnutné je predovšetkým zavlažovanie v obdobiach horúčav. Staré stromy, ktoré predstavujú určité riziko zodpovednosti pri silno frekventovanej ceste by mali pravidelne kontrolovať odborníci, aby včas zabránili vzniku nebezpečných situácií bez nutnosti výrubu celých stromov. Aktuálne orezy síce vyzerajú dosť masívne, sú však určite lepším riešením ako odstránenie celého stromu. Vznikajúce mŕtve drevo by malo zostať v blízkosti aleje, keďže zostáva hodnotným útočiskom pre druhy, vyhľadávajúce odumreté drevo. Dôležité by bolo založenie malej „záhrady mŕtveho dreva“, ktorá sa dá využiť aj pre ekovýchové účely. Na tento účel by sa dali využiť početné malé parcely (s plánovanou výstavbou?) na severozápadnej strane aleje, ktoré sa t.č. otvárajú na veľkej ploche na susednom poli.

21. Motýlia lúka

Opis:

Marchfeld ukrýva viacero cenností z rastlinného a živočíšneho sveta, na ktoré môžeme v Rakúsku natrafiť iba tu (pozri kapitolu na začiatku katalógu). Za ich objav môžeme vďačiť najmä zaniieteným jednotlivcom a ich neúnavnej výskumnej činnosti aj iniciatívam, vedúcim v najlepšom prípade aj k ochrane takeého výskytu. K priekopníkom – objaviteľom patrili aj Fritz Kasy. Na malej piesčitej dune medzi obcami Schönfeld a Oberweiden objavil jediné známe miesto výskytu rúrkovca *Whittleia schwingenschussi* (Sackträgermotte) v Rakúsku. Tento malý nočný motýľ získal svoje meno (Sackträger – ten čo nosí spací vak, pozn. prekl.) kvôli tomu, že húsenice a neskôr aj samičky nosia na svoju ochranu „spací vak“ z rôznych materiálov, najmä stebiel trávy, ktorý si postaví a potom v ňom bývajú. Tento životný priestor je pre Marchfeld typický v podobe malej piesočnatej duny s rozstrúseným krovím a stromami ako aj charakteristickou borievkou obyčajnou.

Na popud Fritza Kasyho bola „Motýlia lúka“ (Schmetterlingswiese) vyhlásená r. 1983 za Chránenú prírodnú pamiatku. Po jej vyhlásení sa však s jej údržbou nepokračovalo, voľný piesočnato-štrkový trávnik preto začal zarastať drevinami. Dnes z niekdajších voľných trávnatých plôch zostali iba zvyšky, celá prírodná pamiatka pripomína skôr skupinu suchých krovín s roztrúsenými stromami.

Či je dnes na motýlej lúke ešte rúrkovec *Whittleia schwingenschussi*, nie je známe. R. 2013 ju však preukázal na susedných Sandbergoch Oberweiden výskumník motýľov Oliver Rist.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Lasee	Schönfeld	1,92 ha	prírodná pamiatka od 27.6.1983	Registrovaný

Modelové druhy:

Indikátormi dobrého stavu klenoty sú vzácne charakterové druhy piesočnatých tráv ako borievky obyčajnej, gypsomilky a slamihy piesočnej ako aj vyššie uvedeného rúrkovca..

Gypsomilka metlinatá

Borievka obyčajná

Odporúčania pre ďalší postup:

Súrme odporúčame dôkladné odstránenie krovia v Prírodnej pamiatke ako aj pravidelnú údržbu kosením alebo spásaním. Iba tak je možné dosiahnuť obnovu piesčitého suchého trávnik, ktorý bol ešte v osemdesiatych rokoch minulého storočia označovaný za trávnik „v dobrom stave“. V najlepšom stave sú predovšetkým plochy vo vlastníctve obce Lasee s rozlohou 0,6 ha, ale aj druhá parcela, ktorej majiteľom je Oddelenie ochrany prírody Dolného Rakúska a na ktorej sú ešte voľné plochy bez drevín. Kvôli nedávnomu výskytu rúrkovca *Whittleia schwingenschussi* v Sandbergoch obce Oberweiden je nádej, že sa tu tento cieľový druh ochrany mohol opäť uchytit.

22. Pieskovňa & rybníky kanála Marchfeld

Opis:

Cez územie bývalej osady Stallingerfeld prechádzal kanál Seyringer Graben, umelý odvodňovací žľab, ktorý odvádzal vodu z oblasti Seyring po Hagenbrunn do potoka Rußbach. Tento žľab bol v 80-tych rokoch využitý k stavbe kanálu Marchfeld, ktorým tečie voda z Dunaja pri Langenzersdorfe v prvom úseku do Rußbachu pri meste Deutsch-Wagram. V priebehu týchto stavebných prác bolo v tejto aj historicky vyprázdnenej poľnohospodárskej krajine založené štrkovisko s príslušnými rybníkmi, ktoré dnes lemujú tunajší úsek Marchfeldského kanála ako dôležité štruktúrne prvky. Toto územie je navyše aj prvým bodom napájajúcim podzemné vody systému Marchfeldského kanála, kde pravdepodobne priteká do 150 l/s dunajských vôd do tunajšej zvodne podzemnej vody.

Štrkovisko sa ešte dne spoužíva ako skladisko, ponúka však aj rozsiahle opustené plochy so suchými až striedavo vlhkými rudérálnymi biotopmi. V západnej časti susedia tieto plochy s rybníkmi s hustou brehovou vegetáciou, využívané aj na rybolov.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Prístupnosť
Deutsch-Wagram	Stallingerfeld	8,89 ha	žiadny	Neprístupné (oplotené)

Modelové druhy:

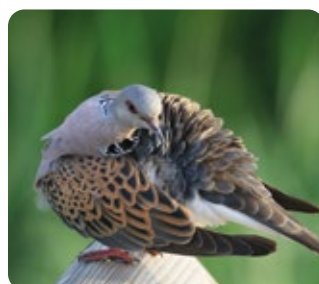
Rozmanitosť územia a podmienok je výhodná pre mnohé živočíšne aj rastlinné druhy. Zo známych ide najmä o tie, ktoré sú významné pre suché lokality z pohľadu ochrany prírody, ako napríklad sága stepná. Spomedzi dôkladnejšie preskúmaných vtáčích druhov tu nájdeme peknú zmes vodného vtáctva ako labuť veľká, kačica divá, kaňa močiarna, sliepočka vodná a štyri hniezdiace druhy trsteniarikov (pásikový, spevavý, bahenný a veľký) v kombinácii s ohrozenými druhmi suchozemskej krajiny ako jarabica, hrdlička poľná, penica obyčajná a strakoš obyčajný ako charakteristické druhy. To je situácia, ktorú môžeme očakávať aj u ostatných skupín živočíchov či rastlín.

Sága stepná

Sliepočka vodná

Hrdlička poľná

Labuť veľká

Odporúčania pre ďalší postup:

Udržanie mozaiky zo suchých, striedavo vlhkých a vlhkých lokalít má nesmierny význam. Rozličné pôdne pomery tieto podmienky poskytujú spravidla počas dlhšieho obdobia, napriek tomu je potrebná pravidelná kontrola drevín s orezom invazívnych druhov. Odsunom vrchnej vrstvy pôdy môžeme opäť iniciovať osvieženie obnaženej zeme s viacerými pozitívnymi dopadmi na špecializované živočíchy a rastliny.

23. Pri jelšovom lese

Opis:

Medzi obcami Weikendorf a Dörfles pri Feilbachu, ktorý sa vlieval do potoka Weidenbach veľké, boli kedysi rozľahlé lúky – Wört-Wiesen, ktoré zanikli po melioráciách koncom 19. storočia, kedy sa zmenili na ornú pôdu alebo boli zalesnené. Priamo vedľa trasy severnej železnice zostal ešte malý zvyšok mokraďových lúk pri malom štrkovom jazere. Na malom mokraďovom území s rozlohou sotva jedného hektára nájdeme neuveriteľnú rozmanitosť. Pôvodná lúka susedí jednak s obnoveným jaseňovo-jelšovým lužným lesom pri potoku Felbach, jednak občas poľnohospodársky využívanou kotlinou, ktorá sa v súčasnosti obhospodaruje ako druhovo pestrý striedavo mokrý prieloh. Rybník, ktorý bol pred niekoľkými rokmi obkolesený hybridnými topoľmi je dnes zaliaty slnkom s bohato štruktúrovanými brehmi. Plocha sa už dlhšie poľnohospodársky nevyužíva, napriek tomu že je takto stále zaradená v Programe podpory. Hlavnú úlohu tu teraz zohráva bobor, ktorý tu má pri rybníku už dlho svoj hrad a svojou aktivitou významne prispieva k zachovaniu tohto klenotu.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Registrovaný
Weikendorf	Weikendorf	0,74 ha	žiadny	vstup

Klenot postupne zarastá krovím.

Modelové druhy:

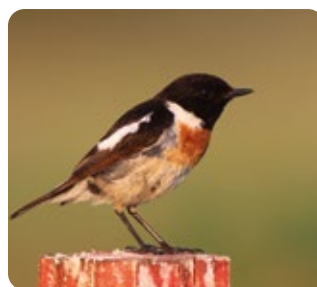
V tomto klenote nájdeme veľa typických mokraďových rastlinných druhov, ktoré sú v Marchfelde dosť zriedkavé, napr. mäkkula vodná, kostihoj, posed biely, pichliac sivý a ostrica pobrežná, kedysi bol charakteristickou rastlinou bezkoleneček. Rybník je neresiskom viacerých obojživelníkov, skokana aj iných pravých žiab, žije tu aj užovka obojková a jašterica krátkohlavá. Hmyz je málo preskúmaný, známy je o.i. fuzáč pižmový a koníček bolivarov. Spomedzi hniezdiacich vtákov sú typickými zástupcami prhlaviar čiernohlavý a strakoš obyčajný.

Užovka obojková

Kostihoj

Prhlaviar čiernohlavý (samček)

Odporúčania pre ďalší postup:

Tento zvyšok mokraďových lúk už desaťročia takmer nikto neobhospodaruje, až do obdobia pred pár rokmi sa príležitostne kosil a vykonával sa aj orez drevín. V súčasnosti výrazne zarastá jej stredná časť krovinami a bez prítomnosti bobra by tu už asi stál les. Celá plocha parcely 696 aj prepojenie so zanechaným poľom na sever od rybníka by sa mala rozdeliť napoly, skosiť, zrezať krovie a materiál odviezť. Potom sa dá pokračovať pravidelným extenzívnym obhospodarovaním zelenej plochy s jednorazovým kosením každé 1-2 roky. Rybník má veľmi prirodzenú štruktúru a nemal by sa nijako upravovať, najmä žiadne spevnenie brehu alebo vytváranie miest pre rybolov. Zanechané pole v severnej časti parcely 698/2 by sa malo natrvalo vyňať z užívania.

24. Výhon dobytka – Viehtrift

Opis:

Každá obec v Marchfelde mala „brod“, kde sa mohol dobytok a pracovné zvieratá umyť, ale aj „výhon“, lineárnu plochu patriacu obci, cez ktorú sa dali hnať zvieratá na pasienky. V obci Witzelsdorf sa obe tieto miesta nachádzali na sever od kostola na bývalom oblúku starého ramena, ktoré takmer vyschlo už v historickej dobe a ktoré obklopuje výraznú striedavo mokrú piesčitú vyvýšeninu. Táto kľučka fungovala ako brod na umývanie dobytka, zadiať čo výhon viedol na sever k niekdajším obrovským pasienkovým plochám medzi obcami Witzelsdorf a Loimersdorf. Z výhonu je zachovaná iba vyvýšenina za kostolom so striedavo mokrou lúkou a znakmi polosuchého trávnik, ktorá sa aj pravidelne kosí. Táto kosená lúka je obklopená druhovo rozmanitými pásmi drevín, pripomínajúcimi tvrdý luh, prechádzajúca do výraznej dočasne zaplavenej zníženej s rozsiahlou trstinou. Tradičné striedanie mokrého a suchého prostredia, typické pre Marchfeld tu vidno v exemplárnej podobe. To vytvára možnosti pre pestrosť habitatov a druhovú rozmanitosť. Tento klenot treba v danej podobe bezpodmienečne chrániť.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Eckartsau	Witzelsdorf	5,07 ha	žiadny	voľný

Modelové druhy:

Striedavo mokrá vápenatá lúka má typické zastúpenie rastlinných druhov, ako stoklas vzpriamený, ovsíkovec, mliečnik chvojkový a obyčajný ako aj šalvia lúčna. Pri podrobnejšom hľadaní sa dajú zaistoť aj ohrození zástupcovia rastlinnej ríše. Typické je aj spoločenstvo kobyliek so svrčkom poľným, kobylôčkou zelenkastou a koníkom hrubohlavým. Na hlbokých miestach prevažuje trstie a ostrica pobrežná, obklopená vrbou bielou a rôznymi druhmi topoľov. Najmä oblasti so zastúpením drevín lužných lesov ukrývajú druhovo rozmanité vtáčie druhy, ako typická sova obyčajná, žlna zelená, slávik, sedmohlások obyčajný, muchár sivý a vlha obyčajná. Dá sa čakať, že tento klenot bude zaujímavý aj pre herpetofaunu, dokonca možno aj pre kunku červenobruchú.

Mliečnik chvojkový

Koník hrubohlavý

Svrček poľný

Sova obyčajná

Odporúčania pre ďalší postup:

Výhon dobytky v obci Witzelsdorf je komplex životného priestoru s osobitným významom, ktorý by sa mal natrvalo zachovať a ďalej zveľaďovať a rozvíjať. Obhospodarovanie lúčnych plôch by malo pokračovať dvojím kosením s odvozom skosenej trávy. Lúčne plochy by sa mali pritom zaradiť do poľnohospodárskej podpory Zmluvného programu ochrany prírody. Možné a odporúčaniahodné by bolo aj spásanie plochy a tým aj obnova pôvodnej funkcie výhonu dobytky, keďže v obci sú minimálne chovatelia koní. Bývalá vodná plocha brodu úplne zarástla a vyschla – na tomto mieste by sa mohlo opatrným vyhlíbením vykonať najmenej na dvoch miestach obnovenie vodnej plochy, ktorá by mohla slúžiť ako hniezdisko pre vodné vtáctvo aj neresisko obojživelníkov. Vzhľadom na veľkosť a dobrú dostupnosť územia by sa mohla zóna v blízkosti obce zveľadiť pre ekovýchovné zámery.

25. Hrdá borovica

Opis:

Strasshof an der Nordbahn (pri severnej železnici) je považovaná za „najdlhšiu“ obec regiónu Weinviertel a takmer každý návštevník Marchfeldu, ktorý prichádza autom, pozná večnú jazdu cez obec s nekončiacimi radmi obytných domov a firemných areálov. Pritom ani netušia, že obec za nimi ešte pokračuje ďalšími početnými radmi a že celá katastrálna obec je už prevažne zastavaná. Ak sa pozrieme 150 rokov späť do histórie Marchfeldu do obdobia Tretieho vojenského mapovania, uvidíme, že v tejto časti krajiny je zapísaný iba „Straßfelder Meierhof“ (Straßfeldský majer) ako jediná budova, okolo ktorej vedie práve novopostavená severná železnica. Ale už na Schweickhardtovej mape Marchfeldu z roku 1840 stojí na severnom okraji obce na začiatku lesa Königswald „Hrdá borovica“ a neďaleko od nej „Malá borovica“, ktorá už dnes neexistuje. Na najstarších mapách z 18. storočia, keď tu ešte nestál ani majer, je už „Stolz Fera“ – hrdá borovica na mape vyznačená ako významný útvar na „sahare severu“. Dnes stojí tento veterán, zrejme jeden z najstarších stromov Marchfeldu ako prakticky neznámy na okraji tunajšieho detského ihriska uprostred rozľahlej štvrte rodinných domov a slúži predovšetkým ako strom na lezenie pre odvážne deti. Hrdá borovica je už desaťročia chránená: Obecné zastupiteľstvo Strasshofu samo navrhlo vyhlásenie ochrany Hrdej borovice, r. 1968 sa stala prírodnou pamiatkou. Jej vek sa odhaduje minimálne na 250 rokov.

Obec	Katastrálna obec	Rozloha	Status	Vstup
Strasshof an der Nordbahn	Strasserfeld	0,04 ha	Prírodná pamiatka od 6.3.1968	voľný

Modelové druhy:

Borovica čierna nie je domácim druhom Marchfeldu a nie je hostiteľom žiadnych hodnotných živočíchov z hľadiska ochrany prírody. Často na nej vidieť sýkorky alebo iné vtáky ako na strome hľadajú hmyz. V zime sa živia aj ich semenami. Borovica čierna je každopádne jedinečným svedkom dávno minulých čias, keď obec Straßhof pozostával iba z jedného majera a rozľahlej agrárnej stepi bez stromov a domov.

Sýkorka veľká

Odporúčania pre ďalší postup:

Mimoriadny príbeh Hrdej borovice, ktorá zdobí aj obecný znak by bolo potrebné pripomenúť informačným materiálom, ako napríklad nápadnou informačnou tabuľou, ktorej budú rozumieť aj deti. Bolo by zaujímavé zistiť, či ide naozaj stále o tú istú „Hrdú borovicu“ z 18. storočia a čo sa stalo s jej malou sestrou „Malou borovicou“, ktorá vraj stála iba kúsok ďalej na západ.

Literatúra

Podrobný zoznam použitých zdrojov a literatúry s ďalšími odkazmi a vedeckými názvami uvádzaných živočíchov a rastlín je uvedený v Súbornom katalógu so všetkými 140 klenotmi, ktoré sú predmetom prieskumu.

